

ATSKAITE

Kopsavilkums pasākumu novērtējumam un priekšlikumiem atjaunotajai pasākumu programmai

Pētījums “Zināšanu un informācijas bāzes veidošana jūras ūdeņu izmantošanas un jūras vides mērķu sasniegšanas ekonomiskai un sociālai analīzei”

Projekts „Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā”, Nr. 17-00-F06803-000001

Līguma Nr. IL/109/2017 (19.12.2017.)

Rīgā, 2022

Izpildītājs:

SIA “AKTIIVS”

Reģistrācijas Nr. 40003697993

Ziņojumu sagatavoja Kristīne Pakalniete (kristinepa@apollo.lv)

Pētījums ir finansēts no „Eiropas Savienības Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda”

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Jūrlietu un
zivsaimniecības fonds

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

Satura rādītājs

Ievads	3
1. Kopsavilkums par pasākumiem laba jūras vides stāvokļa panākšanai un saglabāšanai	3
2. Pasākumu pamatojums	11
D1 “bioloģiskā daudzveidība”	12
D2 “svešās sugas”	18
D5 “eutrofikācija” slodzei biogēnu ienese jūras vidē	20
D8 “bīstamās vielas jūras vidē”	22
D10 “cieto atkritumu ienese” attiecībā uz atkritumiem piekrastē	27
3. Papildu pasākumu sociālekonomiskais novērtējums	32
3.1. Novērtējumā iekļautie papildu pasākumi	32
3.2. Papildu pasākumu izmaksu novērtējums	33
3.3. Papildu pasākumu izmaksu-efektivitātes novērtējums	35
3.4. Novērtējums ieguvumiem no papildu pasākumu ieviešanas un LJV panākšanas	38

Izmantotie saīsinājumi

AJT	Aizsargājamās jūras teritorijas
BJRP	(HELCOM) Baltijas jūras rīcības plāns
EEIA	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi
EEZ	Ekskluzīvā ekonomiskā zona
ISS	Invazīvās svešās sugas
ĪADT	Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas
JSD	Jūras stratēģijas pamatdirektīva (2008/56/EK)
LJVS	Labs jūras vides stāvoklis (angl.val. <i>Good environmental status</i>)
NAI	Notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
NIC	Pieļaujamās biogēnu slodzes mērķis (Nutrient input ceilings)
PBDE	Polibrominētie difenilēteri
PFOS	Perfluoroktānsulfoskābes
SAP	Sugas aizsardzības plāns
TBT	Tributilalva
UBAP	Upju baseinu apsaimniekošanas plāns
ŪSD	Ūdens struktūrdirektīva (2000/60/EK)
VARAM	LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Levads

Atbilstoši „Jūras Stratēģijas direktīvas” (JSD, 2008/56/EK) prasībām Dalībvalstīm ir jānosaka pasākumi, kas jāveic, lai sasniegtu vai saglabātu labu jūras vides stāvokli (LJVS) to jūras ūdeņos, iekļaujot tos pasākumu programmā (JSD 13.pants). Pasākumu programmai jāietver pasākumi, kas noteikti Kopienas tiesību aktos un starptautiskos nolīgumos (13.2.pants), un, ja nepieciešams, papildus (jauni) pasākumi (13.3.pants).

Lai novērtētu nepieciešamību pēc papildus pasākumiem, tika veikts novērtējums riskam nesasnēgt jūras vides mērķus un labu jūras vides stāvokli (LJVS). “Riska novērtējums” parāda, vai uz 2027.gadu pastāv risks nesasnēgt jūras vides mērķus un LJVS, ņemot vērā sagaidāmo jūras izmantošanas aktivitāšu attīstību un efektu no esošo politiku pasākumiem ar ietekmi uz jūras vidi. Tas ir veikts kvalitatīvajiem raksturlielumiem, kur esošais stāvoklis novērtēts kā neatbilstošs LJVS¹. Attiecīgi, šāds novērtējums ir izstrādāts D1 “bioloģiskā daudzveidība” attiecībā uz bentiskajiem biotopiem, jūras putniem un roņiem, D2 “svešās sugas”, D5 “eitrofikācija”, D8 “bīstamās vielas jūras vidē” un D10 “cieto atkritumi ienese” (attiecībā uz atkritumiem piekrastē).

Papildu pasākumiem atbilstoši direktīvas prasībām ir veikts sociālekonomiskais novērtējums. Tas atbilst rekomendācijām ES vadlīnijās² šāda novērtējuma veikšanai. Papildu pasākumiem tika novērtēta tehniskā iespējamība, izmaksas, izmaksu-efektivitāte un ieguvumi no panāktajiem jūras vides kvalitātes uzlabojumiem, sasniedzot LJVS.

Novērtējumi tika izstrādāti projektā „Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā” (projekta Nr. 17-00-F06803-000001) ar Eiropas Savienības Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansējumu. Pētījumu īstenoja uzņēmums SIA AKTiVS, pamatojoties uz līgumu ar LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju (līgums Nr. IL/109/2017 un Vienošanās Nr. IL/120/2021). Pētījuma darba uzdevumi ietvēra sagatavot pasākumu novērtējumus un priekšlikumus atjaunotajai pasākumu programmai. Šajā atskaitē ir ietverts pasākumu novērtējumu un priekšlikumu kopsavilkums.

Atskaites 1.nodaļā nodaļā ir sniegts kopsavilkums par pasākumu priekšlikumiem un 2.nodaļā kopsavilkums pasākumu pamatojumam. 3.nodaļā apkopoti galvenie papildu pasākumu sociālekonomiskā novērtējuma rezultāti.

1. Kopsavilkums par pasākumiem laba jūras vides stāvokļa panākšanai un saglabāšanai

Pasākumi tiek iedalīti “esošos (pamata)” un “papildu” pasākumos (skat. pasākumu grupu aprakstu zemāk). Nacionālajā pasākumu programmā būtu ieteicams kā atsevišķus pasākumus norādīt nozīmīgus 1b pasākumus, īpaši, ja to normatīvais statuss pieļauj iespējamu nenoteiktību pasākumu ieviešanai, un ir jānorāda papildu pasākumi (2a un 2b), ja tādi ir nepieciešami.

¹ Atbilstoši atjaunotajam jūras vides stāvokļa novērtējumam (LHEI (2018) Jūras vides stāvokļa novērtējums 2018, pieejams <https://drive.google.com/file/d/17RkcrG5qEnVuNxFEzLiR88VQqkKUnKyx/view>) un pētījumu rezultātiem no šī projekta.

² European Commission (2020) Programmes of measures and Exceptions under the Marine Strategy Framework Directive - Recommendations for implementation and reporting for the updates in the 2nd cycle. DG Environment, Brussels. (MSFD Guidance Document 10).

Pasākumu iedalījums JSD pasākumu programmai

Atbilstoši JSD Kopējās ieviešanas stratēģijas vadlīnijām *European Commission (2020) Programmes of measures and Exceptions under the Marine Strategy Framework Directive - Recommendations for implementation and reporting for the updates in the 2nd cycle. DG Environment, Brussels. (MSFD Guidance Document 10).*

Esošie (pamata) pasākumi:

LJVS sasniegšanai un saglabāšanai nozīmīgi pasākumi, kuri ir pieņemti saistībā ar citām politikām un ir jau ieviesti **(1a)**;

LJVS sasniegšanai un saglabāšanai nozīmīgi pasākumi, kuri ir pieņemti saistībā ar citām politikām, bet vēl nav ieviesti vai arī ieviesti nepilnīgi **(1b)**.

Papildu pasākumi:

papildu pasākumi LJVS sasniegšanai un saglabāšanai, kuri balstās uz esošu ES tiesību aktu un starptautisku līgumu ieviešanas procesiem, bet pārsniedz to noteiktās prasības **(2a)**;

papildu pasākumi LJVS sasniegšanai un saglabāšanai, kuri nav saistīti ar esošiem ES tiesību aktiem un starptautiskiem līgumiem **(2b)**.

Izpētes pasākumi atbilstoši ES vadlīnijām netiek klasificēti kā "pasākumi". Šādus papildu pasākumus varētu norādīt pasākumu programmā kā "papildinošos pasākumus". Rīcības JSD citu pantu prasību ieviešanai (tajā skaitā, stāvokļa monitoringam) nevar tikt uzskatītas kā "pasākumi". Tomēr būtu ieteicams pasākumu programmā norādīt šādus pasākumus, ja tiem nav stingri noteikta normatīvā regulējuma un finansējuma, kas var radīt nenoteiktību pasākumu ieviešanai.

Ja LJVS panākšanai nepieciešamais pasākums ir saistīts ar nacionālu stratēģiskās plānošanas dokumentu (piemēram, Vides politikas pamatnostādņem 2021.-2027.gadam, Prioritāro rīcību programmu Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)), tas ir klasificēts kā pamata pasākums (1b), ja tas tiešā veidā ir saistīts ar ES regulējuma (ES regulu un direktīvu) prasību ieviešanu, vai ja tā ieviešana jau ir uzsākta un/vai tam ir skaidri noteikts finansējums. Citādi šāds pasākums ir klasificēts kā papildu pasākums.

Ja nepieciešamais pasākums ir saistīts ar spēkā esošā HELCOM "Baltijas jūras rīcības plāna" (BJRP) rīcību, tas ir klasificēts kā pamata pasākums (1b), ja šāds vai līdzīgs pasākums jau ir pieņemts saistībā ar citām nacionālā līmeņa politikām. Citādi šāds pasākums ir klasificēts kā papildu pasākums (2a).

1.1.tabulā sniegts kopsavilkums par 2022.-2027.gadā nepieciešamajiem pasākumiem jūras vides mērķu sasniegšanai un LJVS panākšanai.

1.1.tabula. Kopsavilkums par 2022.-2027.gadā nepieciešamajiem pasākumiem jūras vides mērķu sasniegšanai un LVVS panākšanai un saglabāšanai.

Jūras vides mērķis:	JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas		
1.Rīcības virziens mērķa sasniegšanai:	RV1 Nodrošināt efektīvu jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību un aizsardzības mērķu sasniegšanu un uzlabot informācijas bāzi par bioloģiskās daudzveidības stāvokli, vērtību un aizsardzības pasākumu efektivitāti		
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs
(1b) JVM1 EP1 Īstenot pasākumus, kas paredzēti "Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" saistībā ar jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, tajā skaitā: <ul style="list-style-type: none"> noteikt jaunas AJT bentisko biotopu aizsardzībai EEZ ūdeņos un izstrādāt AJT apsaimniekošanas plānu; nodrošināt jūras biotopu monitoringu un regulāru jūras bioloģiskās daudzveidības monitoringu, tajā skaitā jūras Natura 2000 teritorijās; veikt jūras Natura 2000 tīkla efektivitātes izvērtējumu; veikt izpēti par jūras putniem nozīmīgām barošanās, vairošanās un migrācijas vietām un biotopiem. 	Visā programmas periodā	Īstenoti monitoringa, izpētes un aizsardzības pasākumi jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai (t.sk. noteiktas jaunas AJT un izstrādāts AJT DAP).	Uzlabojusies jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzība un stāvoklis.
(1b) JVM1 EP2 Īstenot pasākumus, kas paredzēti "Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" saistībā ar jūras bioloģisko daudzveidību ietekmējošām slodzēm, tajā skaitā: <ul style="list-style-type: none"> īstenot pētījumu par invazīvo svešo sugu ietekmi uz ekosistēmām, dzīvotnēm, dabīgajām sugām, un par labākajām ierobežošanas metodēm attiecībā uz ISS, kas nav iekļautas ES nozīmes ISS sarakstā; īstenot invazīvo svešo sugu monitoringu un izstrādāt un īstenot rīcības plānu jūras invazīvo svešo sugu ierobežošanai; īstenot roņu un putnu piezvejas monitoringu un izstrādāt pasākumus, lai samazinātu putnu un roņu piezveju piekrastes zvejniecībā; veikt klimata pārmaiņu ietekmes uz sugām un dzīvotnēm novērtēšanu un adaptācijas pasākumu izstrādi; veikt vēja parku ietekmes uz migrējošiem putniem novērtēšanu; īstenot rīcības avārijas piesārņojuma gadījumiem jūrā; īstenot pasākumus saistībā ar piekrastes biotopu atjaunošanu un aizsardzību, antropogēnās slodzes mazināšanu no lieliem publiskiem pasākumiem un tūrisma infrastruktūras attīstības piekrastē. 	Visā programmas periodā	Īstenots monitoringa un pētījumi jūras bioloģisko daudzveidību ietekmējošo slodžu novērtēšanai, un izstrādāti un īstenoti pasākumi šo slodžu mazināšanai.	Uzlabota informācijas bāze par slodzēm un pasākumiem jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai. Uzlabojusies jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzība.
(1b) JVM1 EP3 Īstenot pilotprojektu trīs piekrastes ĪADT atpūtnieku piekļuves ierobežošanai piekrastē ligzdojošiem putniem nozīmīgās vietās un periodā (no 1.aprīļa līdz 1.augustam dabas liegumā "Oviši" (Irbes grīvā) un Slīteres nacionālajā parkā (Ķikana grīvā) un no 1.maija līdz 1.augustam Dabas parkā "Piejūra" (Gaujas grīvā)).	2022.gads, katru gadu	Īstenots pilotprojekts apdraudēto piekrastē ligzdojošu ūdensputnu ligzdošanas vietu aizsardzībai (3 vietās).	Uzlabojusies apdraudēto piekrastē ligzdojošo putnu aizsardzība un stāvoklis.
(1b) JVM1 EP4 Valsts monitoringa programmas ietvaros turpināt īstenot regulāru ziemojošo un piekrastē ligzdojošo putnu stāvokļa monitoringu.	Visā plāna periodā	Īstenots jūras putnu stāvokļa monitorings.	Nodrošināta informācija par jūras putnu stāvokli politikas izstrādei.

(1b) JVM1 EP5 Īstenot pasākumus, kas ietverti "Pogainā roņa (<i>Phoca hispida</i>), pelēkā roņa (<i>Halichoerus grypus</i>) un plankumainā roņa (<i>Pusa vitulina</i>) apsaimniekošanas (aizsardzības) plānā" (SAP) 2021.-2031.gadam, tajā skaitā: <ul style="list-style-type: none"> • īstenot efektīvus pasākumus roņu piezvejas piekrastes zvejā samazināšanai, ietverot tehnisko risinājumu izstrādi un roņu drošu zvejasrīku un roņu atbaidīšanas metožu ieviešanu un zvejnieku informēšanas un izglītošanas pasākumus; • īstenot roņu mazuļu aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu kompleksu; • veikt izpēti un datu apkopošanu roņu populāciju stāvokļa un tā ietekmējošo slodžu novērtēšanai, īstenojot zvejas rīkos bojā gājušo roņu uzskaiti, pogaino roņu uzskaiti Rīgas jūras līcī un pelēkā roņa barošanās stāvokļa monitoringu Latvijas ūdeņos. 	Visā SAP periodā	Īstenoti pasākumi Baltijas jūras roņu populāciju stāvokļa uzlabošanai un aizsardzībai.	Uzlabojusies Baltijas jūras roņu populāciju aizsardzība un stāvoklis.
(2a) JVM1 PP1 Izstrādāt un īstenot nacionālo jūras biotopu atjaunošanas plānu, ietverot jūras biotopu atjaunošanas mērķus un pasākumus, un priekšlikumus stingras aizsardzības teritorijām AJT ietvaros, kas vienlaikus kalpos kā zinātniskās references teritorijas.	2025.-2027.gads	Izstrādāts un īstenots jūras biotopu atjaunošanas plāns.	Uzlabojies jūras biotopu stāvoklis.
(2a) JVM1 PP2 Izstrādāt AJT apsaimniekošanas plānam katrai AJT kvantitatīvus bentisko biotopu aizsardzības mērķus un to sasniegšanai nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus antropogēno slodžu novēršanai un efektīvai vietējo sugu aizsardzībai.	2024.-2025.gads	AJT noteikti kvantitatīvi bentisko biotopu aizsardzības mērķi un efektīvi aizsardzības pasākumi.	Uzlabojusies jūras bentisko biotopu aizsardzība un stāvoklis.
(2a) JVM1 PP3 Izstrādāt nacionālo metodoloģiju AJT tīkla efektivitātes novērtēšanai.	2023.-2024.gads	Izstrādāta nacionālā metodoloģija.	Nodrošināta metodoloģija AJT tīkla efektivitātes novērtēšanai.
(2a) JVM1 PP4 Ligzdojošo putnu aizsardzībai noteikt rekreācijas aktivitāšu ierobežojumus ligzdošanai nozīmīgās vietās un periodā (maija sākums – jūlija beigas), īstenot ierobežojumu ievērošanas kontroli un monitoringu pasākuma efektivitātes novērtēšanai	2024.-2027.gads	Īstenots pasākums apdraudēto piekrastē ligzdojošu ūdensputnu ligzdošanas vietu aizsardzībai.	Uzlabojies apdraudēto piekrastē ligzdojošu ūdensputnu stāvoklis.
(2a) JVM1 PP5 Izstrādāt un īstenot sugu aizsardzības plānu (SAP) piekrastē ligzdojošām putnu sugām, kurām stāvoklis neatbilst LjVS.	2025.gads SAP izstrādei, 2025.-2027.gads SAP īstenošanai	Izstrādāts un īstenots SAP.	Nodrošināta piekrastē ligzdojošo putnu sugu aizsardzība un stāvokļa uzlabošana.
(2a) JVM1 PP6 Sagatavot nepieciešamo informāciju un priekšlikumus izmaiņām atjaunotajā telpiskajā plānojumā Latvijas jūras ūdeņiem un piekrastes publiskās infrastruktūras tematiskajā plānojumā saistībā ar bentisko biotopu un jūras putnu aizsardzības teritorijām, mērķiem un pasākumiem.	2026.-2027.gads	Sagatavoti priekšlikumi atjaunotajam jūras telpiskajam un piekraste tematiskajam plānojumam.	Nodrošināta jūras vides aizsardzības integrācija jūras un piekraste pārvaldības politikās.
(papildinošs pasākums) JVM1 PP7 Īstenot izpēti monitoringu informācijas nodrošināšanai papildus indikatoriem jūras putnu stāvokļa un slodžu novērtēšanai atbilstoši JSD prasībām un HELCOM indikatoriem.	2025.-2027.gads	Īstenots izpēti monitoringi.	Uzlabota informācijas bāze jūras putnu stāvokļa un to ietekmējošo slodžu novērtēšanai.
(papildinošs pasākums) JVM1 PP8 Īstenot aktivitātes starptautiskai informācijas apmaiņai un koordinācijai saistībā ar jūras putnu stāvokļa un ietekmējošo slodžu novērtēšanu un aizsardzības pasākumu izstrādi.	Visā plāna periodā	Veiktas aktivitātes reģionālai informācijas apmaiņai jūras putnu aizsardzībai.	Uzlabota reģionālā sadarbība un jūras putnu aizsardzība.
(papildinošs pasākums) JVM1 PP9 Veikt īstenoto roņu aizsardzības pasākumu efektivitātes novērtējumu, ņemot vērā roņu populāciju dinamikas tendences, kā arī klimata pārmaiņu ietekmi uz jūras vidi.	2027.gads	Veikts efektivitātes novērtējums.	Nodrošināta informācija par roņu aizsardzības pasākumu efektivitāti politikas izstrādei.

(papildinošs pasākums) JVM1 PP10 Uzlabot informācijas bāzi par jūras ekosistēmas pakalpojumu nodrošinājumu, telpisko novērtējumu un sociālekonomisko vērtību un informācijas publisko pieejamību politikas lēmumu pieņemšanas atbalstam.	2023.-2027.gads	Veikti pētījumi un papildinātas publiskās informācijas sistēmas ar datiem par jūras ekosistēmas pakalpojumiem.	Uzlabota informācijas bāze un informācijas pieejamība jūras vides aizsardzības un pārvaldības politikai izstrādei.
2.Rīcības virziens mērķa sasniegšanai:	RV2 Novērst jaunu svešo sugu ieviešanos no cilvēka darbības un, cik iespējams, mazināt esošo jūras invazīvo svešo sugu ietekmi		
Pasākumi izvīrtā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs
(1b) JVM1 EP6 Īstenot pasākumus, kas paredzēti "Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam" saistībā ar kuģu balasta ūdens un nosēdumu apdraudējuma jūras ekosistēmai novēršanu: <ul style="list-style-type: none"> īstenot kuģu balasta ūdens un nosēdumu pārvaldības monitoringu (arī vides kontroles ietvaros), t.sk. svešo sugu monitoringu ostās un jūras ūdeņos; nodrošināt atbilstošas balasta ūdens nosēdumu pieņemšanas iekārtas ostās (kur nepieciešams/ kur notiek kuģu remonts, tilpņu labošana, tīrīšana). 	2022.-2027.gads monitoringam 2027.gads ostu pieņemšanas iekārtām	Īstenots kuģu balasta ūdeņu pārvaldības un svešo sugu monitoringa, nodrošinātas atbilstošas balasta ūdens nosēdumu pieņemšanas iekārtas ostās.	Novērtēts un novērsts apdraudējums jūras ekosistēmai no svešo sugu ienākšanas ar kuģu balasta ūdeņiem.
(2a) JVM1 PP11 Izstrādāt kuģu un atpūtas laivu korpusu bioloģiskā apauguma apsaimniekošanas normatīvo regulējumu un īstenot pasākumus kuģu un atpūtas laivu korpusu bioapauguma pārvaldībai ar mērķi novērst jaunu svešo sugu ienākšanu jūras ūdeņos (atbilstoši IMO vadlīnijām un HELCOM "Regional Baltic Biofouling Management Roadmap"). [Šis pasākums ir īstenojams kopā ar pasākumu JVM5 PP21.]	2023.-2025.gads	Izstrādāts regulējums un īstenoti pasākumi kuģu un atpūtas laivu korpusu bioloģiskā apauguma apsaimniekošanai.	Samazināta jaunu svešo sugu ienākšana ar kuģu un atpūtas laivu korpusu bioapaugumu.
(2a) JVM1 PP12 Turpināt īstenot apaļā jūrasgrunduļa (<i>Neogobius melanostomus</i>) populācijas ierobežošanas pasākumus, tajā skaitā īstenot rīcības plānu šīs invazīvās svešās sugas apkarošanai.	2025.-2027.gads	Īstenoti pasākumi apaļā jūrasgrunduļa populācijas ierobežošanai.	Samazinājusies apaļā jūrasgrunduļa populācija un tā ietekme uz jūras ekosistēmu.
(2a) JVM1 PP13 Īstenot rīcības informācijas apmaiņu jūras reģionā saistībā ar kopīgas invazīvo svešo sugu (ISS) "agrās brīdināšanas sistēmas" un saraksta izstrādi Baltijas jūras reģionam.	2022.gads, regulāri	Regulāri papildināta jūras ISS "agrās brīdināšanas sistēma", Latvijai nozīmīgas ISS iekļautas jūras reģiona sarakstā.	Uzlabota reģionālā sadarbība ISS pārvaldībai.
(papildinošs pasākums) JVM1 PP14 Turpināt izpēti par jūras svešo sugu izplatības tendencēm un ietekmēm uz jūras ekosistēmu.	2022.-2027.gads	Īstenoti pētījumi par jūras svešo sugu izplatību un ietekmēm.	Uzlabota informācijas bāze par jūras svešo sugu izplatību un ietekmēm politikas izstrādei.
Jūras vides mērķis:	JVM3 Eitrofikācija nerada negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmu		
3.Rīcības virziens mērķa sasniegšanai:	RV3 Samazināt biogēnu piesārņojuma ieneses slodzi uz jūras vidi un uzlabot informāciju par nozīmīgiem piesārņojuma avotiem		
Pasākumi izvīrtā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs
(1b) JVM3 EP7 Īstenot papildu pasākumus biogēnu piesārņojuma ieneses samazināšanai, kas noteikti UBAP (2022-2027), nodrošinot biogēnu slodzes mērķu sasniegšanu virszemes ūdensobjektos, tajā skaitā, papildu pasākumus lauksaimniecības, mežsaimniecības, centralizēto notekūdeņu un decentralizēto kanalizācijas sistēmu radītā piesārņojuma samazināšanai ietekmētajos "riskā" ūdensobjektos un pārrobežu piesārņojuma samazināšanai.	Visā plānu periodā	Īstenoti UBAP (2022-2027) papildu pasākumi.	Samazinājusies biogēnu piesārņojuma ienese iekšzemes un jūras ūdeņos.
(1b) JVM3 EP8 Īstenot pasākumus atbilstoši ES direktīvas par gaisu piesārņojošo vielu emisijām (2016/2284) prasībām, ņemot vērā nepieciešamību biogēnu atmosfēras depoziācijas samazināšanai uz jūru.	Visā plāna periodā	Īstenoti pasākumi gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanai.	Nodrošināta Latvijai noteikto kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju samazināšanas mērķu izpilde laika periodā no 2020.-2030. gadam.

(Papildinošs pasākums) JVM3 PP15 Veikt nacionālo aprēķinu biogēnu slodzes samazinājumam uz piekrastes ūdeņiem, kas tiktu panākti ar atjaunoto UBAP (2022-2027) pasākumiem, sasniedzot biogēnu slodzes mērķus virszemes ūdensobjektos.	2024.gads	Veikts pētījums par biogēnu slodzi uz jūru, novērtējot UBAP pasākumu efektu.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.
(Papildinošs pasākums) JVM3 PP16 Veikt novērtējumu piesārņojuma slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm un izstrādāt priekšlikumus atbilstošiem pasākumiem šī piesārņojuma samazināšanai no notekūdeņu un lietusūdeņu apsaimniekošanas sistēmām. [Šis ir kopīgs pasākums 3., 4. un 5. rīcības virzieniem (attiecībā uz biogēnu piesārņojumu, bīstamo vielu piesārņojumu un atkritumu ienesi jūras vidē).]	2025.gads	Veikti novērtējumi par biogēnu, bīstamo vielu un mikro-plastikas slodzi no lietusūdeņiem un pārplūdēm, izstrādāti priekšlikumi šīs slodzes samazināšanai.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.
(2a) JVM3 PP17 Sniegt nacionālā līmenī pieejamo informāciju HELCOM slodžu ietekmes novērtējumiem, lai novērtētu biogēnu slodzi un ietekmi no kravas kuģu notekūdeņiem, kravu atliekām un kuģu tehniskajiem ūdeņiem ("grey water").	2024.-2025.gads	Sniegta nacionālā informācija HELCOM novērtējumiem.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei un koordinācijai jūras reģionā.
(2a) JVM3 PP18 Veikt izvērtējumu nepieciešamībai pēc uzlabojumiem Latvijas ostās, lai atbilstu labākajām pieejamām tehnoloģijām un praksei attiecībā uz mēslojuma pārkraušanu un uzglabāšanu ostās, lai novērstu biogēnu piesārņojumu.	2024.-2025.gads	Veikts izvērtējums un noteikti nepieciešamie pasākumi, lai novērstu biogēnu piesārņojumu.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.
Jūras vides mērķis:	JVM5: Piesārņojošo vielu koncentrāciju līmenis nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu		
4.Rīcības virziens mērķa sasniegšanai:	RV4 Samazināt bīstamo vielu piesārņojuma ieneses slodzi uz jūras vidi un uzlabot informāciju par nozīmīgiem piesārņojuma avotiem		
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs
(1b) JVM5 EP9 Īstenot UBAP (2022-2027) noteiktos papildu pasākumus, kas samazinās bīstamo vielu piesārņojumu no notekūdeņiem, piesārņotām vietām un šobrīd neskaidriem piesārņojuma avotiem, kā arī uzlabos informāciju par šādu piesārņojumu un tā avotiem.	Visā plāna periodā	Veikts ŪO un NAI izplūžu monitorings. Veikta piesārņoto vietu sanācija.	Precizēta informācija par bīstamajām vielām un slodzes avotiem. Samazināta punktveida piesārņojuma slodze uz virszemes un pazemes ūdeņiem.
(1b) JVM5 EP10 Īstenot "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam" ietvertos pasākumus atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanai, kas samazinās bīstamo vielu piesārņojumu no šādu atkritumu plūsmām un apglabāšanas.	Visā plāna periodā	Īstenoti pasākumi (dažādi pasākumi atkritumu apsaimniekošanas jomā, izpētes, izglītošanas un informēšanas pasākumi).	Samazinājies radīto atkritumu daudzums, palielinājies dalīti savākto, pārstrādāto un poligonos noglabāto atkritumu daudzums. Samazinājusies atkritumu plūsmu radītā piesārņojuma slodze uz vidi.
(1b) JVM5 EP11 Īstenot "Latvijas nacionālajā īstenošanas plānā par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem" ietvertos pasākumus, kas samazinās PBDE un PFOS piesārņojuma nonākšanu vidē un uzlabos informāciju par šo vielu piesārņojuma avotiem.	Visā plāna periodā	Īstenoti pasākumi (pasākumi EEIA dalītas savākšanas nodrošināšanai, pētījumi, izglītošanas un informēšanas pasākumi).	Nodrošināta EEIA atkritumu dalīta savākšana, uzlabota informācija par vielu avotiem un vielu saturu izstrādājumos, uzlabota iedzīvotāju un uzņēmumu izpratne par vielām un to ietekmi.
(1b) JVM5 EP12 Plānojot jaunas atkritumu sadedzināšanas iekārtas (atkritumu reģenerācijai ar enerģijas atgūvi), nodrošināt tajās atbilstību vides normatīvu prasībām par piesārņojuma emisijām gaisā, tajā skaitā, ka tiek izmantoti labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, lai novērstu dzīvsudraba emisijas gaisā.	Visā plāna periodā	Īstenoti investīciju projekti.	Samazināts poligonos nonākošais atkritumu apjoms.

(2a) JVM5 PP19 Īstenot iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumus attiecībā uz nozīmīgām jūras vidi piesārņojošām vielām (piemēram, PBDE, PFOS, farmaceitiskās vielas) par bīstamām vielām produktos un izstrādājumos, to ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, videi draudzīgu alternatīvu izmantošanu un pareizu rīcību ar šādās vielas saturošiem atkritumiem, lai novērstu piesārņojošo vielu nonākšanu kanalizācijas ūdeņos un vidē.	2023.- 2027.gads	Īstenoti informēšanas un izglītošanas pasākumi.	Samazinājusies bīstamās vielas saturošu izstrādājumu izmantošana un piesārņojums vidē.
(papildinošs pasākums) JVM5 PP20 Veikt izpēti un, ja nepieciešams, izstrādāt LjVS robežvērtības bīstamām vielām jūras sedimentos, lai novērtētu to klātbūtni, izplatības un izmaiņu tendenci un īstenoto slodžu samazināšanas pasākumu efektivitāti.	2023.- 2026.gads	Īstenoti pētījumi, izstrādāti priekšlikumi robežvērtībām.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.
(2a) JVM5 PP21 Veikt izvērtējumu esošajam regulējumam ostu padziļināšanai, izņemtās grunts izvietošanai un darbībām ar piesārņotu grunti, lai novērstu tādu bīstamo piesārņojošo vielu nonākšanu jūras vidē, kas rada risku neatbilstībai LjVS.	2024.- 2026.gads	Veikts izvērtējums un izstrādāti normatīvā regulējuma priekšlikumi.	Uzlabota informācija par piesārņojuma slodzi un nepieciešamiem pasākumiem piesārņojuma samazināšanai.
(2a) JVM5 PP22 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu kuģu remontam un korpusu apkopei, lai novērstu TBT piesārņojuma nonākšanu vietējā ūdens vidē no šādām darbībām. [Šis pasākums ir īstenojams kopā ar pasākumu JVM1 PP11.]	2023.- 2025.gads	Izstrādāts regulējums un īstenoti pasākumi kuģu remontam un korpusu apkopei, lai novērstu TBT piesārņojumu.	Samazinājusies TBT piesārņojuma nonākšana jūras vidē.
(2a) JVM5 PP23 Veicināt TBT nesaturošu pret-apauguma krāsu izmantošanu uz atpūtas kuģiem/laivām.	2023.- 2027.gads	Īstenoti informācijas un izglītošanas pasākumi saistībā ar atpūtas kuģu/laivu izmantotajām pret-apauguma krāsām.	Samazinājusies TBT piesārņojuma nonākšana jūras vidē.
(2a) JVM5 PP24 Uzlabot informāciju un tās pieejamību par piesārņojumu ar bīstamajām vielām no piesārņotām vietām un atkritumu izgāztuvēm, pilnveidojot esošās informācijas sistēmas un nodrošinot piesārņojuma objektos nepieciešamo izpēti un regulāro monitoringu attiecībā uz nozīmīgām bīstamajām vielām, kas rada risku neatbilstībai vides kvalitātes mērķiem iekšzemes un jūras ūdeņos.	2023.- 2027.gads	Veikts (papildus) bīstamo vielu monitorings, papildinājumi informācijas sistēmās.	Uzlabota informācija piesārņojuma slodzes un pasākumu nepieciešamības novērtēšanai.
(papildinošs pasākums) JVM5 PP25 Veikt izpēti par slodzes apjomu, papildus pasākumu nepieciešamību un iespējamiem papildus pasākumiem, lai novērstu bīstamo vielu noteci un izplatību no augsnē un sedimentos uzkrātā piesārņojuma un atkritumu apglabāšanas, attiecībā uz bīstamajām vielām, kas rada risku neatbilstībai vides kvalitātes mērķiem iekšzemes un jūras ūdeņos.	2023.- 2027.gads	Veikti pētījumi par slodzes apjomu, izstrādāti priekšlikumi piesārņojuma apsaimniekošanai.	Uzlabota informācijas bāze par slodzi un tās samazināšanas iespējām politikas izstrādei.
(2b) JVM5 PP26 Veicināt rūpniecībā, enerģētikas nozarē, jūras transporta un infrastruktūras nozarēs izmantoto materiālu un izstrādājumu, kas satur bīstamās vielas (kā PBDE, PFOS un vielas, kas noārdoties tās rada), aizvietošanu ar materiāliem un izstrādājumiem, kas nesatur šīs vielas (piemēram, ugunsdzēsības putās, EEI, tekstilmateriālos, plastmasā, būvmateriālos u.c.).	2023.- 2027.gads	Īstenoti izpēti pasākumi, izstrādātas vadlīnijas materiālu aizvietošanai, īstenoti informācijas pasākumi.	Samazinājusies izstrādājumu un materiālu, kas satur bīstamās vielas, izmantošana un šo vielu piesārņojuma risks.

Jūras vides mērķis:	JVM6: Cietie atkritumi nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu		
5. Rīcības virziens mērķa sasniegšanai:	RV5 Samazināt atkritumu ienesi jūras piekrastē un ūdens vidē un uzlabot informācijas bāzi un analītiskos instrumentus slodzes un pasākumu efektivitātes novērtēšanai		
Pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai	Izpildes termiņš	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs
(1b) JVM6 EP13 Īstenot "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam" ietvertos pasākumus atkritumu rašanās novēršanai, dalītas atkritumu vākšanas un atkārtotas izmantošanas sistēmu uzlabošanai, tajā skaitā patērētāju informēšanai un izglītošanai, lai samazinātu atkritumu rašanos un nonākšanu vidē.	Visā plāna periodā	Īstenoti pasākumi (dažādi pasākumi atkritumu apsaimniekošanas jomā, izpētes, izglītošanas un informēšanas pasākumi).	Samazinājies radīto atkritumu daudzums, palielinājies dalīti savākto, pārstrādāto un poligonos noglabāto atkritumu daudzums. Samazinājies atkritumu plūsmu radītā piesārņojuma slodze uz vidi.
(1b) JVM6 EP14 Īstenot pasākumus, kas noteikti "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" "Atkritumu rašanās novēršanas programmas" daļā "Pasākumi jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegūzuma mazināšanai" (18 pasākumi, 6 rīcības virzienos).	Visā plāna periodā	Īstenoti pasākumi piegūzuma samazināšanai.	Samazinājies jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegūzums.
(2a) JVM6 PP27 Izvērtēt nepieciešamību pēc nacionālā regulējuma, lai nodrošinātu efektīvu stimulu pasīvi nozvejoto (zvejas tīklos noķerto) atkritumu un pazaudēto zvejas rīku nodošanai ostu pieņemšanas iekārtās.	2024.gads	Veikts izvērtējums un izstrādāti normatīvā regulējuma priekšlikumi.	Palielinājies ostās nodoto pasīvi nozvejoto atkritumu un pazaudēto zvejas rīku apjoms.
(2a) JVM6 PP28 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu, kas nosaka aizliegumu apzinātai vienreizēji lietojamu piepūstu balonu masveida izlaišanai gaisā.	2024.gads	Izstrādāts un īstenots normatīvais regulējums.	Samazinājies balonu atlikumu daudzums piekrastē un jūras vidē.
(2a) JVM6 PP29 Izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanas pasākumu noteikšanai pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos.	2023.gads	Izstrādātas vadlīnijas pašvaldībām.	Uzlabojusies atkritumu apsaimniekošana un samazinājusies atkritumu slodze piekrastē.
(papildinošs pasākums) JVM6 PP30 Īstenot pētījumus, lai iegūtu datus un izstrādātu novērtējumus attiecībā uz cietajiem atkritumiem un mikro-piegūzumu jūras ūdens vidē.	2022.-2026.gads	Veikti pētījumi, izstrādāti vides mērķi, stāvokļa indikatori un novērtējumi.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.
(papildinošs pasākums) JVM6 PP31 Īstenot pētījumu, lai izstrādātu analītisku, nacionālā mēroga politikas lēmumu pieņemšanas atbalsta instrumentu politikas pasākumu efektivitātes un sociālekonomiskai novērtēšanai, aptverot pasākumus cieto atkritumu ieneses slodzes samazināšanai un vides mērķu sasniegšanai.	2024.-2025.gads	Īstenots pētījums, izstrādāts analītisks instruments pasākumu novērtēšanai.	Uzlabota informācijas bāze politikas izstrādei.

2. Pasākumu pamatojums

Kvalitatīvajiem raksturlielumiem, kuriem esošais stāvoklis novērtēts kā neatbilstošs LJVS³, tika izstrādāts novērtējums riskam 2027.gadā nesasnēgt jūras vides mērķus un LJVS. Ja pastāv šāds risks, tad ir nepieciešams paredzēt un īstenot papildus pasākumus vides mērķu un LJVS sasniegšanai. "Riskā novērtējums" ir balstīts uz "bāzes scenāriju", kas ietver novērtējumu sagaidāmajām izmaiņām slodzēs, ņemot vērā sagaidāmo jūras izmantošanas aktivitāšu attīstību un efektu esošo politiku pasākumiem, kas ietekmē slodzi. "Bāzes scenārijs" atspoguļo situāciju uz 2030.gadu. "Riskā novērtējums" ir veikts D1 "bioloģiskā daudzveidība" attiecībā uz bentiskajiem biotopiem, jūras putniem un roņiem, D2 "svešās sugas", D5 "eutrofikācija" slodzei biogēnu ienese, D8 "bīstamās vielas jūras vidē" un D10 "jūru piesārņojošie atkritumi" slodzei cieta atkritumu ienese jūras piekrastē. "Riskā novērtējums" sniedza informāciju par nozīmīgiem slodzes avotiem, esošo politiku pasākumu efektivitāti slodzes samazināšanai, sagaidāmo slodzes samazinājumu un attālumu līdz vides mērķim, un tas ļāva identificēt politikas trūkumus, kur nepieciešami papildus pasākumi.

Balstoties uz "riskā novērtējuma" rezultātiem, identificētajiem politikas trūkumiem tika izstrādāti nepieciešamie papildu pasākumi. Izstrādājot pasākumus, tika ņemts vērā HELCOM atjaunotais "Baltijas jūras rīcības plāns".⁴

Atbilstoši JSD prasībām papildu pasākumiem tika veikts sociālekonomiskais novērtējums. Tas atbilst rekomendācijām ES vadlīnijās⁵ šāda novērtējuma veikšanai. Papildu pasākumiem tika novērtēta tehniskā iespējamība, izmaksas, izmaksu-efektivitāte un ieguvumi no panāktajiem jūras vides kvalitātes uzlabojumiem, sasniedzot LJVS.

Pasākumu programmas priekšlikumos kā atsevišķi pasākumi ir iekļauti nozīmīgi plānotie esošo politiku pasākumi (atbilst 1b grupai) un papildu pasākumi, kur tādi ir nepieciešami (2a, 2b, papildinoši pasākumi).

Turpmāk sniegts kopsavilkums katram kvalitatīvajam raksturlielumam, kas pamato pasākumu nepieciešamību, un raksturo pasākumu programmas priekšlikumos ietvertos pasākumus. Kopsavilkums par papildu pasākumu sociālekonomisko novērtējumu ir sniegts šīs atskaites 3.nodaļā.

³ Atbilstoši atjaunotajam jūras vides stāvokļa novērtējumam (LHEI (2018) Jūras vides stāvokļa novērtējums 2018, pieejams <https://drive.google.com/file/d/17RkcrG5qEnVuNxFEzLiR88VQqkKUnKyx/view>) un pētījumu rezultātiem no projekta "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

⁴ Apstiprināts 2021.gadā, informācija pieejama <https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/>.

⁵ European Commission (2020) Programmes of measures and Exceptions under the Marine Strategy Framework Directive - Recommendations for implementation and reporting for the updates in the 2nd cycle. DG Environment, Brussels. (MSFD Guidance Document 10).

D1 "bioloģiskā daudzveidība

Bentiskie biotopi⁶

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas.

Biotopu veids	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)		Stāvoklis "bāzes scenārijā" (2030)
Mīksto grunšu biotopi	HELCOM indikators "Bentiskās kvalitātes indekss" – stāvoklis neatbilst LJVS robežvērtībai lielākajā daļā Latvijas jūras ūdeņu.	Neatbilst LJVS	Sagaidāms samazinājums atsevišķās antropogēnajās slodzēs.
Cieto grunšu biotopi	Nav vienotu stāvokļa indikatoru. Dati indikatoriem, kas raksturo slodzes uz biotopiem – esošais slodžu līmenis nav atbilstošs, lai nodrošinātu labu biotopu stāvokli. Latvijas ziņojumā EK par biotopu un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā 2013.-2018.gadā kopējais aizsardzības stāvoklis novērtēts kā slikts.	Neatbilst LJVS	Stāvokļa atbilstība LJVS nav novērtēta.

Slodzes, kas rada negatīvu ietekmi

Biogēnu ienese un eutrofikācijas ietekme, esošo svešo sugu izplatība un ietekme, ūdens duļķainība un brūnēšana, hidroloģisko apstākļu izmaiņas, zivju nozveja un citi cilvēka darbības izraisīti barības ķēžu traucējumi, fiziskās slodzes (dzīvotņu postījums).

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Bentisko biotopu aizsardzības efektivitātes uzlabošana (metodoloģija Aizsargājamo jūras teritoriju (AJT) tīkla efektivitātes novērtēšanai, kvantitatīvi aizsardzības mērķi, efektīvu aizsardzības pasākumi noteikšana, biotopu aizsardzības integrācija jūras pārvaldības politikā) un stāvokļa uzlabošana (biotopu atjaunošanas plāns).

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)	(1b) JVM1 EP2 Īstenot rīcības, kas paredzētas "Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" saistībā ar bentiskos biotopu aizsardzību un informācijas uzlabošanu par bentisko biotopu stāvokli, tos ietekmējošām slodzēm un ietekmēm, it īpaši: <ul style="list-style-type: none">noteikt jaunas AJT bentisko biotopu aizsardzībai EEZ ūdeņos un izstrādāt AJT apsaimniekošanas plānu;nodrošināt jūras biotopu monitoringu un regulāru jūras bioloģiskās daudzveidības monitoringu, tajā skaitā jūras Natura 2000 teritorijās;veikt jūras Natura 2000 tīkla efektivitātes izvērtējumu;īstenot pētījumu par invazīvo svešo sugu ietekmi uz ekosistēmām, dzīvotnēm, dabīgajām sugām, un par labākajām ierobežošanas metodēm attiecībā uz ISS, kas nav iekļautas ES nozīmes ISS sarakstā;īstenot invazīvo svešo sugu monitoringu un izstrādāt un īstenot rīcības plānu jūras invazīvo svešo sugu ierobežošanai.
---	--

⁶ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnēgt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras bentiskajiem biotopiem. Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

	<p>Saistītās esošās politikas: Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību; likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"; ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)"; HELCOM BJRP (2021) rīcības B1, B3, B4.</p>
<p>Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)</p>	<p>Nav šādu pasākumu.</p>
<p>Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)</p>	<p>(2a) JVM1 PP1 Izstrādāt un īstenot nacionālo jūras biotopu atjaunošanas plānu, ietverot jūras biotopu atjaunošanas mērķus un pasākumus, un priekšlikumus stingras aizsardzības teritorijām AJT ietvaros, kas vienlaikus kalpos kā zinātniskās references teritorijas. Nosakot atjaunojamus un stingri aizsargājamus biotopus un teritorijas un atjaunošanas mērķus, nepieciešams novērtēt un ņemt vērā biotopu nodrošinātos ekosistēmas pakalpojumus un šādu potenciālo teritoriju noteikšanas sociālekonomiskās ietekmes.</p> <p>Atjaunošanas plānam būtu jāaptver gan ciето, gan mīksto grunšu biotopi. Priekšnosacījums šo biotopu stāvokļa uzlabošanai ir biogēnu ieneses un invazīvo svešo sugu slodžu samazināšana. Stingras aizsardzības teritorijas tiktu noteiktas pasākuma īstenošanas ietvaros. Šādas teritorijas AJT ietvaros būtu jānosaka arī mīksto grunšu biotopiem, aizliedzot tajās jebkādu cilvēka darbību (tajā skaitā, zveju ar grunts traļiem), lai novērstu jebkādu ietekmi uz šiem biotopiem, ļaujot tiem atjaunoties.</p> <p>Saikne ar citām politikām: ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030 (tajā skaitā, plānotais EK priekšlikums par juridiski saistošiem ES dabas atjaunošanas mērķrādītājiem); Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcība B1, B26, B27, HT16, HT17.</p>
	<p>(2a) JVM1 PP2 Izstrādāt AJT apsaimniekošanas plānam katrai AJT kvantitatīvus bentisko biotopu aizsardzības mērķus un to sasniegšanai nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus antropogēno slodžu novēršanai (tajā skaitā, nozīmīgu jūras invazīvo svešu sugu pārvaldībai) un efektīvai vietējo sugu aizsardzībai, lai nodrošinātu efektīvu bentisko biotopu un to sniegto ekosistēmas pakalpojumu aizsardzību.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)"; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcības B1, B3.</p>
	<p>(2a) JVM1 PP3 Izstrādāt nacionālo metodoloģiju AJT tīkla efektivitātes novērtēšanai, ietverot gan biotopu aizsardzības, gan AJT apsaimniekošanas efektivitātes aspektus.</p> <p>Saikne ar citām politikām: ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" ; HELCOM BJRP (2021) rīcība B3.</p>
	<p>(2a) JVM1 PP6 Sagatavot nepieciešamo informāciju un priekšlikumus izmaiņām atjaunotajā telpiskajā plānojumā Latvijas jūras ūdeņiem saistībā ar bentisko biotopu aizsardzības teritorijām, mērķiem un pasākumiem.</p> <p>Saikne ar citām politikām: "Jūras plānojums 2030"⁷; HELCOM BJRP (2021) rīcības HT13, HT14.</p>

⁷ Ministru kabineta 2019.gada 21.maija rīkojums Nr. 232 "JŪRAS PLĀNOJUMS 2030. Jūras plānojums Latvijas Republikas iekšējiem jūras ūdeņiem, teritoriālajai jūrai un ekskluzīvās ekonomiskās zonas ūdeņiem", pieejams <https://www.varam.gov.lv/lv/juras-telpiskais-planojums>.

	<p>(papildinošs pasākums) JVM1 PP10 Uzlabot informācijas bāzi par jūras ekosistēmas pakalpojumu nodrošinājumu, telpisko novērtējumu un sociālekonomisko vērtību un informācijas publisko pieejamību politikas lēmumu pieņemšanas atbalstam.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)"; HELCOM BSAP (2021) rīcība B25, HT16, HT17.</p>
--	---

Jūras putni⁸

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas.

Sugu grupa	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)		Stāvoklis "bāzes scenārijā" (2030)
Ziemojošie putni	HELCOM indikators "putnu skaits ziemošanas sezonā" (stāvoklis uzskatāms par labu, ja 75% no sugām skaita kritums, salīdzinot ar laika periodu 1991.-2000.gadi, nepārsniedz 30%, vai 20% sugām, kam dējumā tikai viena ola).	Atbilst LJVS	Sagaidāms turpmāks samazinājums antropogēnajās slodzēs. Nav identificēti iemesli neatbilstībai LJVS.
Ligzdojošie putni	HELCOM indikators "putnu skaits ligzdošanas sezonā" (stāvoklis uzskatāms par labu, ja 75% no sugām skaita kritums, salīdzinot ar laika periodu 1991.-2000. gadi, nepārsniedz 30%, vai 20% sugām, kam dējumā tikai viena ola).	Neatbilst LJVS	Sagaidāms nebūtisks samazinājums nozīmīgās antropogēnajās slodzēs. Stāvokļa atbilstība LJVS nav novērtēta. Visdrīzāk neatbilstība LJVS.

Slodzes, kas rada negatīvu ietekmi

Ligzdojošiem putniem: Sugas traucējums no cilvēka klātbūtnes dēļ tūrisma un rekreācijas piekrastē, eutrofikācijas ietekmes, ārpus Baltijas jūras reģiona radušās slodzes ietekme, svešo sugu ietekme.

Ziemojošiem putniem: piezveja zvejas rīkos, zivju nozveja (ietver pārzveju), biogēnu ienese un eutrofikācijas ietekmes, svešo sugu ietekme, bīstamo vielu piesārņojums, ogleņdeņraža piesārņojums, ārpus Baltijas jūras reģiona radušās slodzes ietekme, sugas traucējumi – šķēršļi un sadursmes, cieto atkritumu ienese piekrastē un jūras vidē.

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Piekrastē ligzdojošu jūras putnu populāciju stāvokļa uzlabošana (īpaši, mazajam un jūras zīriņiem, upes un smilšu tārtiņiem), izpēte stāvokļa un slodžu novērtēšanai, reģionālā sadarbība jūras putnu aizsardzībai.

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai un saglabāšanai

Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros	<p>(1b) JVM1 EP1 Īstenot pasākumus, kas paredzēti "Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" saistībā ar jūras bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> noteikt jaunas AJT EEZ ūdeņos un izstrādāt AJT apsaimniekošanas plānu; veikt izpēti par jūras putniem nozīmīgām barošanās, vairošanās un migrācijas vietām un biotopiem.
--	---

⁸ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnēgt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz jūras putniem. Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

<p>periodā līdz 2027.gadam (1b)</p>	<p>(1b) JVM1 EP2 Īstenot pasākumus, kas paredzēti "Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)" saistībā ar jūras bioloģisko daudzveidību ietekmējošām slodzēm, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Īstenot piezvejas monitoringu; Īstenot invazīvo svešo sugu monitoringu un uzraudzības sistēmas izveide, veikt izpēti par šo sugu ietekmi un efektīvu pārvaldības pasākumu izstrādi; veikt klimata pārmaiņu ietekmes uz sugām un dzīvotnēm novērtēšanu un adaptācijas pasākumu izstrādi; veikt vēja parku ietekmes uz migrējošiem putniem novērtēšanu; • izstrādāt un īstenot rīcības plānu invazīvo svešo sugu pārvaldībai (tajā skaitā, attiecībā uz apaļo jūrasgrunduli); izstrādāt pasākumus, lai samazinātu putnu un roņu piezveju piekrastes zvejniecībā; īstenot rīcības avārijas piesārņojuma gadījumiem jūrā; • Īstenot pasākumus saistībā ar piekrastes biotopu atjaunošanu un aizsardzību, antropogēnās slodzes mazināšanu no lieliem publiskiem pasākumiem un tūrisma infrastruktūras attīstības piekrastē. <p>Saistītās esošās politikas: Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009.gada 30.novembris) par savvaļas putnu aizsardzību; nacionālais regulējums attiecībā uz ĪADT; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)"; HELCOM BJRP (2021) rīcības Bioloģiskās daudzveidības segmentā, īpaši, B1, B4, B6, B11, B14, B25, B29..</p> <p>(1b) JVM1 EP3 Īstenot pilotprojektu trīs piekrastes ĪADT atpūtnieku piekļuves ierobežošanai piekrastē ligzdojošiem putniem nozīmīgās vietās un periodā (no 1.aprīļa līdz 1.augustam dabas liegumā "Oviši" (Irbes grīvā) un Slīteres nacionālajā parkā (Ķikana grīvā) un no 1.maija līdz 1.augustam Dabas parkā "Piejūra" (Gaujas grīvā)).</p> <p>Saistītās esošās politikas: Attiecīgo ĪADT individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un dabas aizsardzības plāni.</p> <p>(1b) JVM1 EP4 Valsts monitoringa programmas ietvaros turpināt īstenot regulāru ziemojošo un piekrastē ligzdojošo putnu stāvokļa monitoringu.</p> <p>Saistītās esošās politikas: Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008.gada 17.jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva) (11.pants); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009.gada 30.novembris) par savvaļas putnu aizsardzību.</p>
<p>Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)</p>	<p>Nav šādu pasākumu.</p>
<p>Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)</p>	<p>(2a) JVM1 PP4 Ligzdojošo putnu aizsardzībai noteikt rekreācijas aktivitāšu ierobežojumus ligzdošanai nozīmīgās vietās un periodā (maiņa sākums – jūlija beigās), tajā skaitā, norobežojot teritorijas, lai novērstu cilvēku piekļuvi, noteikt prasību suņus vest pie pavadas, izvietot informācijas zīmes, īstenot ierobežojumu ievērošanas kontroli vietās un monitoringu pasākuma efektivitātes novērtēšanai.</p> <p>Pasākuma īstenošanas (ierobežojumu) vietas paredzēts noteikt pasākuma ieviešanas sagatavošanas posmā. Nosakot šīs teritorijas, nepieciešams rast risinājumu dabas aizsardzības un tūrisma interešu saskaņošanai un nodrošināt savlaicīgu piekrastes pašvaldību iesaisti, nodrošinot koordināciju ar piekrastes sabiedriskās infrastruktūras attīstības plānošanu.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009.gada 30.novembris) par savvaļas putnu aizsardzību; Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000.); nacionālais regulējums ĪADT.</p>

	<p>(2a) JVM1 PP5 Izstrādāt un īstenot sugu aizsardzības plānu (SAP) piekrastē ligzdojošām putnu sugām, kurām stāvoklis neatbilst LJVS.</p> <p>SAP varētu ietvert aizsardzības pasākumus kā JVM1 PP4. SAP arī sniegtu informāciju aizsardzības pasākumu koordinēšanai un integrēšanai citās politikas jomās (piemēram, piekrastes infrastruktūras un attīstības plānošanā, jaunas piekrastes infrastruktūras projektu īstenošanā).</p> <p>Saikne ar citām politikām: Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000.).</p>
	<p>(2a) JVM1 PP6 Sagatavot nepieciešamo informāciju un priekšlikumus izmaiņām piekrastes publiskās infrastruktūras tematiskajā plānojumā un jūras telpiskajā plānojumā saistībā ar jūras putnu aizsardzības teritorijām, mērķiem un pasākumiem.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Valsts tematiskais plānojums piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai⁹; "Jūras plānojums 2030"; HELCOM BJRP (2021) rīcības HT13, HT14.</p>
	<p>(papildinošs pasākums) JVM1 PP7 Īstenot izpēti monitoringu informācijas nodrošināšanai papildus indikatoriem jūras putnu stāvokļa un slodžu novērtēšanai atbilstoši JSD prasībām un HELCOM indikatoriem (dēļ naftas piesārņojuma bojā gājušiem putniem, putnu sugu vecuma struktūras novērtēšanai).</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM BJRP (2021) rīcības B33, B35, S38.</p>
	<p>(papildinošs pasākums) JVM1 PP8 Īstenot aktivitātes starptautiskai informācijas apmaiņai un koordinācijai saistībā ar jūras putnu stāvokļa un ietekmējošo slodžu novērtēšanu un aizsardzības pasākumu izstrādi.</p> <p>Saikne ar citām politikām: -</p>

Roņi¹⁰

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas.

Suga/sugu grupa	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)	Kopējais vērtējums – neatbilst LJVS	Stāvoklis "bāzes scenārijā" (2030)
Pelēkais ronis (vērtēts Baltijas jūrai kopumā)	Indikatoriem attiecībā uz skaitu un attīstības tendenci – atbilst LJVS robežvērtībai. Indikatoriem attiecībā uz barošanās stāvokli un reproductīvo stāvokli – neatbilst LJVS robežvērtībai.	Kopējais vērtējums – neatbilst LJVS	Sagaidāms samazinājums antropogēnajās slodzēs. Atbilstība LJVS nav novērtēta (nepietiekama informācija par slodžu un citu faktoru ietekmēm).
Pogainais ronis (vērtēts Baltijas jūrai kopumā)	Indikatoram attiecībā uz skaitu un attīstības tendenci – atbilst LJVS robežvērtībai, lai gan populācijas augšanas ātrums ir negatīvs (samazinās). Indikatoram attiecībā uz izplatību – neatbilst LJVS robežvērtībai.	Kopējais vērtējums – neatbilst LJVS	Sagaidāms samazinājums antropogēnajās slodzēs. Atbilstība LJVS nav novērtēta (nepietiekama informācija par slodžu un citu faktoru ietekmēm).

Slodzes, kas rada negatīvu ietekmi

Klimata pārmaiņas (ledus samazināšanās, hidroloģisko apstākļu izmaiņas, jūras līmeņa paaugstināšanās).

⁹ Ministru kabineta rīkojums Nr. 692 (17.11.2016.) Par Valsts ilgtermiņa tematisko plānojumu Baltijas jūras piekrastes publiskās infrastruktūras attīstībai.

¹⁰ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnēgt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D1 attiecībā uz roņiem. Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

Antropogēnās slodzes ar ietekmi uz roņu populāciju un to dzīvotņu stāvokli – roņu piezveja zvejas rīkos, zivju pārzveja, roņu apzināta nogalināšana, sugas traucējums no cilvēka klātbūtnes, jūras vides piesārņojums ar bīstamām vielām, eitrofikācijas ietekmes, impulsīvs zemūdens troksnis.

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Īstenoto pasākumu efektivitāte, ņemot vērā slodžu un klimata pārmaiņu ietekmi.

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

<p>Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)</p>	<p>(1b) JVM1 EP5 Īstenot pasākumus roņu populāciju aizsardzībai, kas ietverti "Pogainā roņa (<i>Phoca hispida</i>), pelēkā roņa (<i>Halichoerus grypus</i>) un plankumainā roņa (<i>Pusa vitulina</i>) apsaimniekošanas (aizsardzības) plānā" (SAP) 2021.-2031.gadam, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Īstenot efektīvus pasākumus roņu piezvejas piekrastes zvejā samazināšanai, ietverot tehnisko risinājumu izstrādi un roņu drošu zvejasrīku un roņu atbaidīšanas metožu ieviešanu un zvejnieku informēšanas un izglītošanas pasākumus; • Īstenot roņu mazuļu aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumu kompleksu; • veikt izpēti un datu apkopošanu roņu populāciju stāvokļa un tā ietekmējošo slodžu novērtēšanai, īstenojot zvejas rīkos bojā gājušo roņu uzskaiti, pogaino roņu uzskaiti Rīgas jūras līcī un pelēkā roņa barošanās stāvokļa monitoringu Latvijas ūdeņos. <p>Saistītās esošās politikas: Nacionālais roņu SAP (2021-2031); Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1241 (2019. gada 20. jūnijs) par zvejas resursu saglabāšanu un jūras ekosistēmu aizsardzību ar tehniskiem pasākumiem; Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027); HELCOM BJRP (2021) rīcības B19 un B20.</p>
<p>Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)</p>	<p>Nav šādu pasākumu.</p>
<p>Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)</p>	<p>(papildinošs pasākums) JVM1 PP9 Veikt īstenoto roņu aizsardzības pasākumu efektivitātes novērtējumu, ņemot vērā roņu populāciju dinamikas tendences, kā arī klimata pārmaiņu ietekmi uz jūras vidi.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Roņu nacionālais sugu aizsardzības plāns (2021-2031).</p>

D2 “svešās sugas”¹¹

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas.

Slodze	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)		Stāvoklis “bāzes scenārijā” (2030)
Jaunu svešo sugu ienākšana	HELCOM pamat-indikators “Jaunu svešzemju sugu ienākšanas trends”; robežvērtība ir nulle.	Neatbilst LJVS	Sagaidāma neatbilstība LJVS.
Esošo svešo sugu negatīvā ietekme	Stāvokļa indikators un LJVS robežvērtība nav definēti. Svešās sugas (īpaši, apaļais jūrasgrundulis) rada nozīmīgu slodzi uz jūras bentiskajiem biotopiem, zivju un putnu sugām.	Ietekme neatbilst LJVS līmenim	Sagaidāms uzlabojums stāvoklī, atbilstība LJVS nav novērtēta.

Aktivitātes, kas rada slodzi, nozīmīgākās ietekmes

Jaunu svešo sugu ienākšanas slodze: Kuģu balasta ūdeņi, kuģu un atpūtas laivu bioloģiskais apaugums. Jaunu svešo sugu ienākšanai Baltijas jūrā kopumā nozīmīgi slodzes avoti ir arī “Aktivitātes un avoti ārpus Baltijas jūras reģiona”, “Akvakultūra, t.sk. infrastruktūra” un “Transports – kuģošanas infrastruktūra (kanāli)”.

Esošo svešo sugu negatīvā ietekme: apaļā jūrasgrunduļa (*Neogobius melanostomus*) ietekme u.c.

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Jaunu svešo sugu ienākšanas ar kuģu un atpūtas laivu bioloģisko apaugumu novēršana, reģionālā informācijas apmaiņa invazīvo svešo sugu “agrās brīdināšanas sistēmas” un saraksta izstrādei, izpēti par jūras svešo sugu izplatību un ietekmi, nozīmīgākās esošās svešās sugas apaļā jūrasgrunduļa populācijas turpmāka ierobežošana.

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)	<p>(1b) JVM1 EP6 Īstenot pasākumus, kas paredzēti “Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam” saistībā ar kuģu balasta ūdens un nosēdumu apdraudējuma jūras ekosistēmai novēršanu, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> īstenot kuģu balasta ūdens un nosēdumu pārvaldības monitoringu (arī vides kontroles ietvaros), t.sk. svešo sugu monitoringu ostās un jūras ūdeņos (izpildes termiņš 2021.-2027.gads); nodrošināt atbilstošas balasta ūdens nosēdumu pieņemšanas iekārtas ostās (kur nepieciešams/ kur notiek kuģu remonts, tilpņu labošana, tīrīšana) (izpildes termiņš 2027.gads). <p>Saistītās esošās politikas: 2004.gada Starptautiskā konvencija par kuģu balasta ūdens un nosēdumu kontroli un pārvaldību; Likums “Par 2004.gada Starptautisko konvenciju par kuģu balasta ūdens un nosēdumu kontroli un pārvaldību” (pieņemts 20.06.2018.); Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.</p>
	<p>(1b) JVM1 EP2 Īstenot pasākumus, kas paredzēti “Prioritāro rīcību programmā Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)” saistībā ar izpēti un rīcības plāna izstrādi invazīvajām svešajām sugām (ISS), tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> īstenot pētījumu par ISS ietekmi uz ekosistēmā, dzīvotnēm, dabīgajām sugām, un par labākajām ierobežošanas metodēm attiecībā uz ISS, kas nav iekļautas ES nozīmes ISS sarakstā;

¹¹ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnēgt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D2 “svešās sugas”. Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam “Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā” (Nr. 17-00-F06803-000001).

	<ul style="list-style-type: none"> izstrādāt un īstenot rīcības plānu jūras ISS ierobežošanai attiecībā uz apaļo jūrasgrunduli un Ķīnas cimdīņkrabi. <p>Saistītās esošās politikas: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1143/2014 (2014.gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)"; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.</p>
Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)	<p>(papildinošs pasākums) JVM1 PP14 Turpināt izpēti par jūras svešo sugu izplatības tendencēm un ietekmēm uz jūras ekosistēmu.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Jūras stratēģijas pamatdirektīva (2008/56/EK); Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)".</p>
Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)	<p>(2a) JVM1 PP11 Izstrādāt kuģu un atpūtas laivu korpusu bioloģiskā apauguma apsaimniekošanas normatīvo regulējumu un īstenot pasākumus kuģu un atpūtas laivu korpusu bioapauguma pārvaldībai ar mērķi novērst jaunu svešo sugu ienākšanu jūras ūdeņos (atbilstoši IMO vadlīnijām un HELCOM "Regional Baltic Biofouling Management Roadmap"), tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> izstrādāt nacionālo regulējumu, balstoties uz koordinētu regulējumu Baltijas jūras reģionā, kuģu un laivu korpusu bioloģiskā apauguma pārbaudēm un tīrīšanai ("in-water cleaning") un bioapauguma savākšanas un utilizācijas nodrošināšanai; īstenot informācijas pasākumus par regulējumā noteiktajām prasībām un veicamajiem pasākumiem, kā arī apmācības kuģu apauguma pārbaudēm un tīrīšanai; nacionālo kuģu īpašniekiem un operatoriem veikt pasākumus korpusu bioloģiskā apauguma pārvaldībai atbilstoši nacionālajām vadlīnijām un regulējumam; nacionālo atpūtas laivu īpašniekiem un operatoriem veikt pasākumus atbilstošas un efektīvas pret-apauguma sistēmas ieviešanai un uzturēšanai atbilstoši nacionālajām vadlīnijām un regulējumam; kuģu apkopes un remonta infrastruktūras operatoriem un uzņēmumiem veikt pasākumus atbilstoši nacionālā regulējuma prasībām; īstenot kontroli kuģu/laivu tīrīšanas un apkopes vietās atbilstībai nacionālā regulējuma prasībām. <p>[Šis pasākums ir īstenojams kopā ar pasākumu JVM5 PP21.]</p> <p>Saikne ar citām politikām: IMO vadlīnijas (Resolution MEPC.207(62), July 2011); HELCOM BJRP (2021) rīcības S8 un S10 (t.sk. HELCOM "Regional Baltic Biofouling Management Roadmap").</p>
	<p>(2a) JVM1 PP12 Turpināt īstenot apaļā jūrasgrunduļa (<i>Neogobius melanostomus</i>) populācijas ierobežošanas pasākumus, tajā skaitā īstenot rīcības plānu šīs invazīvās svešās sugas (ISS) apkarošanai.</p> <p>Rīcības plāns tiks izstrādāts pamata pasākuma (1b) JVM1 EP2 ietvaros. Šī pasākuma mērķis ir nodrošināt rīcības plāna īstenošanu. Pasākums ietvertu arī apaļā jūrasgrunduļa iekļaušanu valsts nozīmes ISS sarakstā atbilstoši ES regulai Nr. 1143/2014 (12.pants) un regulas prasību attiecināšanu uz šo ISS (rīcības plāns, pārvaldības pasākumi, uzraudzības sistēma).</p> <p>Saikne ar citām politikām: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1143/2014 (2014.gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; "Prioritāro rīcību programma Natura 2000 tīklam Latvijā (2021–2027)".</p>
	<p>(2a) JVM1 PP13 Īstenot rīcības informācijas apmaiņai jūras reģionā saistībā ar kopīgas invazīvo svešo sugu (ISS) "agrās brīdināšanas sistēmas" un saraksta izstrādi Baltijas jūras reģionam.</p>

	<p>Pasākums paredz informācijas papildināšanu ISS “agrās brīdināšanas sistēmā” Baltijas jūras reģionam, kas ir speciāls modulis AquaNIS datubāzē¹². Baltijas jūras reģiona valstis ir vienojušās par šo kā kopīgu sistēmu, un speciālas nacionālas sistēmas nav plānots veidot. Dati par jaunu svešo sugu konstatēšanas gadījumiem tiek iegūti svešo sugu ostu vides monitoringā valsts monitoringa programmas ietvaros ((1b) JVM1 EP6). Pasākums paredz arī dalību jūras reģiona aktivitātēs kopīga ISS saraksta izstrādei Baltijas jūras reģionam, kā arī citās jūras reģiona informācijas apmaiņas aktivitātēs saistībā ar svešo sugu tēmu.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1143/2014 (2014.gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) S7.</p>
--	--

D5 “eitrofikācija” slodzei biogēnu ienese jūras vidē¹³

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM3 Eitrofikācija nerada negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmu.

Slodze	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)		Stāvoklis “bāzes scenārijā” (2030)
Biogēnu ienese un eitrofikācijas ietekmes	Nacionālais “Jūras vides stāvokļa novērtējums” (2018) – eitrofikācijas stāvoklis neatbilst LJVS abos Latvijas jūras ūdeņu baseinos (Centrālbaltijas baseinā un Rīgas jūras līcī). Biogēnu ieneses slodze pārsniedz Latvijai noteikto HELCOM slodzes mērķa līmeni.	Neatbilst LJVS	Slodzes samazinājums tuvu slodzes mērķim, bet nenoteiktība samazinājuma pietiekamībā.

Slodzes avoti un aktivitātes, kas rada slodzi

Biogēnu ienese caur upē no pārrobežu piesārņojuma no augšteces valstīm, dabiskās fona noteces, lauksaimniecības, mežsaimniecības, centralizētajām un individuālajām kanalizācijas sistēmā u.c. sauszemes avotiem; slāpekļa atmosfēras depozicija uz jūru; slodzes avoti jūrā (no jūras transporta un ostām).

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Novērtējums slodzes uz jūras baseiniem samazinājuma pietiekamībai, lai atbilstu slodzes mērķiem, ņemot vērā efektu no UBAP (2022-2027) noteikto pasākumu īstenošanas, sasniedzot biogēnu slodzes mērķus virszemes ūdensobjektos. Informācija par slodzes apjomu un efektīviem slodzes samazināšanas pasākumiem no lietusūdeņiem un jūras transporta un ostām.

Lai nodrošinātu slodzes uz jūras baseiniem mērķu sasniegšanu, ir nepieciešama pilnīga UBAP (2022-2027) noteikto papildus pasākumu īstenošana.

¹² AquaNIS (2015) Information system on aquatic non-indigenous and cryptogenic species, pieejama <http://www.corpi.ku.lt/databases/index.php/aquanis>.

¹³ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnēgt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D5 slodzei “biogēnu ienese jūras vidē”. Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam “Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā” (Nr. 17-00-F06803-000001).

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

<p>Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)</p>	<p>(1b) JVM3 EP7 Īstenot papildu pasākumus biogēnu piesārņojuma ieneses samazināšanai, kas noteikti UBAP (2022-2027), nodrošinot biogēnu slodzes mērķu sasniegšanu virszemes ūdensobjektos, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papildu pasākumi lauksaimniecības radītā piesārņojuma samazināšanai ietekmētajos “riskā” ūdensobjektos, tajā skaitā, ierīkot ilggadīgos stādījumus aramzemēs, ieviest konservējošo (minimālo) augsnes apstrādi, samazināt slāpekļa mēslojuma lietojumu (par 20% no normas), izveidot sedimentācijas dīķi (baseinu), ierīkot kontrolēto drenāžu, ierīkot mākslīgo mitrzemi (virszemes vai pazemes), pāriet uz bioloģisko lauksaimniecību, ierīkot buferjoslu gar ūdenstecēm (meliorācijas grāvjiem) 6 m platumā. • Papildu pasākumi mežsaimniecības radītā piesārņojuma samazināšanai ietekmētajos “riskā” ūdensobjektos, tajā skaitā, ierīkot meža piekrastes aizsargjoslu (buferjoslu) 15 m platumā, izveidot maksimālās plūsmas kontroles dambi, ierīkot virszemes filtrācijas platību, ierīkot sedimentācijas dīķi (baseinu). • Papildu pasākumi notekūdeņu radītā punktveida piesārņojuma samazināšanai ietekmētajos “riskā” ūdensobjektos, izbūvējot jaunas NAI un uzlabojot esošo NAI darbību, veicot pastiprinātu NAI darbības efektivitātes kontroli un priekšlikumu sagatavošanu NAI darbības uzlabošanai, ja kontroles gaitā fiksēta nepieciešamība pēc NAI darbības uzlabošanas, pārskatot piesārņojošās darbības atļaujās atļautos piesārņojuma novadīšanas apjomus u.c. • Papildu pasākumi decentralizēto kanalizācijas sistēmu radītā piesārņojuma samazināšanai, tajā skaitā, kontrolēt decentralizētās kanalizācijas sistēmas un veikt atbilstošu apsaimniekošanu, samazināt izkliedēto biogēnu slodzi tūrisma mītnēs, kempingos un rekreācijas teritorijās. • Papildu pasākumi pārrobežu piesārņojuma samazināšanai, tajā skaitā, sadarboties ar Lietuvas, Baltkrievijas, Krievijas un Igaunijas iestādēm, kas atbild par UBAP izstrādi un īstenošanu, ar mērķi sagatavot starptautiskus apsaimniekošanas plānus kopīgajiem upju baseiniem; turpināt starpvalstu sadarbību par pārrobežu piesārņojuma samazināšanu un ūdens kvalitātes uzlabošanu, kopīgas monitoringa programmas saskaņošanu un kopīgu ekoloģiskās kvalitātes novērtējumu. <p>Saistītās esošās politikas: Papildus pasākumi atjaunotajos UBAP (2022-2027), kas izriet no ŪSD (2000/60/EK); HELCOM BJRP (2021) rīcības E3, E4 u.c. rīcības eitrofikācijas segmentā biogēnu ieneses slodzes samazināšanai no sauszemes avotiem; ES KLP (2021.-2027.gadam); ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030; Eiropas stratēģija “No lauka līdz galdam”.</p>
<p>Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)</p>	<p>(1b) JVM3 EP8 Īstenot pasākumus atbilstoši ES direktīvas par gaisu piesārņojošo vielu emisijām (2016/2284) prasībām, ņemot vērā nepieciešamību biogēnu atmosfēras depoziācijas samazināšanai uz jūru.</p> <p>Saistītās esošās politikas: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (ES) 2016/2284 (2016.gada 14.decembris) par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu un ar ko groza Direktīvu 2003/35/EK un atceļ Direktīvu 2001/81/EK; MK rīkojums Nr.197 (16.04.2020.) Par Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcība E21.</p>
	<p>(Papildinošs pasākums) JVM3 PP14 Veikt nacionālo aprēķinu biogēnu slodzes samazinājumam uz piekrastes ūdeņiem, kas tiktu panākts ar atjaunoto UBAP (2022-2027) pasākumiem, sasniedzot biogēnu slodzes mērķus virszemes ūdensobjektos.</p> <p>Aprēķins jāus precizēt, vai UBAP noteiktie pasākumi ir pietiekami, lai sasniegtu Latvijai noteiktos HELCOM biogēnu slodzes mērķus jūras baseiniem. Pasākums ietver nacionālās metodikas izstrādi biogēnu slodzes uz piekrastes ūdeņiem aprēķināšanai, ņemot vērā UBAP pasākumu efektu, slodzes scenāriju aprēķinus un novērtējumu šo scenāriju atbilstībai Latvijai noteiktajiem HELCOM slodzes mērķiem.</p>

	Saikne ar citām politikām: Ūdens struktūrdirektīva (2000/60/EK); Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) E1 un E3.
Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)	<p>(Papildinošs pasākums) JVM3 PP15 Veikt novērtējumu piesārņojuma slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm un izstrādāt priekšlikumus atbilstošiem pasākumiem šī piesārņojuma samazināšanai no notekūdeņu un lietusūdeņu apsaimniekošanas sistēmām.</p> <p>[Šis ir kopīgs pasākums 3., 4. un 5. rīcības virzieniem (attiecībā uz biogēnu piesārņojumu, bīstamo vielu piesārņojumu un atkritumu ienesi jūras vidē).]</p> <p>Saikne ar citām politikām: Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM Rekomendācija 23/5-Rev.1 (adopted 06.03.2002, amended 04.06.2021) "Reduction of discharges from urban areas by the proper management of storm water systems"; HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) "Revised Regional Action Plan on Marine Litter".</p>
	<p>(2a) P3 Sniegt nacionālā līmenī pieejamo informāciju HELCOM slodžu ietekmes novērtējumiem, lai novērtētu biogēnu slodzi un ietekmi no kravas kuģu notekūdeņiem, kravu atliekām un kuģu tehniskajiem ūdeņiem ("grey water").</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM BJRP (2021) rīcības S14, S15, S17.</p>
	<p>(2a) P4 Veikt izvērtējumu nepieciešamībai pēc uzlabojumiem Latvijas ostās, lai atbilstu labākajām pieejamām tehnoloģijām un praksei attiecībā uz mēslojuma pārkraušanu un uzglabāšanu ostās, lai novērstu biogēnu piesārņojumu (aptverot gan mēslojuma pārkraušanas iekārtas, gan praksi to ekspluatācijai).</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM BJRP (2021) rīcības S21.</p>

D8 "bīstamās vielas jūras vidē"¹⁴

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM5 Piesārņojošo vielu koncentrāciju līmenis nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu.

Vides matrica	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)	Stāvoklis "bāzes scenārijā" (2030)	
Biota (zivis)	Vides matricai, kurai ir noteikts ekoloģiskās kvalitātes standarts (EQS), tiek vērtēta vielas koncentrācijas atbilstība EQS robežvērtībai.	Dzīvsudrabam, Polibrominētiem difenilēteriem (PBDE) neatbilst LJVS	Sagaidāms ieneses slodzes samazinājums (ap 40% dzīvsudrabam, ap 15-30% PBDE), bet visdrīzāk nepietiekams, lai atbilstu LJVS.
Ūdens	Vides matricai, kurai ir noteikts ekoloģiskās kvalitātes standarts (EQS), tiek vērtēta vielas koncentrācijas atbilstība EQS robežvērtībai.	Neatbilstības EQS nav konstatētas	Nav vērtēts
Sedimenti	Vides matricai, kurai nav noteiktas EQS, tiek veikts papildus izvērtējums. Konstatētas paaugstinātas koncentrācijas sedimentos (virs metožu noteikšanas	Draudus jūras videi rada alvas organiskie savienojumi, īpaši tributilalva (TBT), un	Sagaidāms ieneses slodzes samazinājums ap 30-40% PFOS, TBT ieneses slodze bez izmaiņām vai

¹⁴ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnigt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D8 "bīstamās piesārņojošās vielas jūras vidē". Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

	robežas). Veikts papildus izvērtējums vielu pārsnieguma līmenim un ietekmei.	perfluoroktānsulfoskābes (PFOS)	pieaugums. Stāvoklis rada draudus jūras videi.
--	--	---------------------------------	--

Slodzes avoti un aktivitātes, kas rada slodzi

Dzīvsudrabs: piesārņojuma pārrobežu pārnese no citām valstīm; vēsturiskais piesārņojums (t.sk. piesārņotās vietas); emisijas gaisā no enerģijas ražošanas, izmantojot fosilos energoresursus, īpaši, akmeņogles; piesārņojuma notece no atkritumu izgāztuvēm un emisijas gaisā no atkritumu sadedzināšanas; kuģu ceļu un ostu akvatoriju tīrīšana un grunts izvietošana jūrā, kas rada piesārņojuma nonākšanu no sedimentiem ūdenī (resuspensiju); piesārņojuma notece no apdzīvotām vietām ar lietus notekūdeņiem; piesārņojums no centralizētajiem kanalizācijas notekūdeņiem u.c.

Polibrominētie difenilēteri (PBDE): piesārņojuma pārrobežu pārnese no citām valstīm; centralizētās notekūdeņu sistēmas; piesārņojuma notece no atkritumu izgāztuvēm; transports – kuģošanas infrastruktūra (t.sk. ostas, kuģubūve); citas/nav nosakāmas (līdz 2010.gadam tirgū esošu, PBDE saturošu izstrādājumu lietošana); notece no apdzīvotām vietām, t.sk. lietus ūdeņu notece u.c.

Perfluoroktānsulfoskābes (PFOS): cietie atkritumi (atkritumu poligoni/izgāztnes, cieto atkritumu plūsmas); centralizētās notekūdeņu sistēmas; citas/nav nosakāmas (līdz 2009.gadam tirgū esošu, PFOS saturošu izstrādājumu lietošana); piesārņojuma pārrobežu pārnese no citām valstīm; notece no apdzīvotām vietām, t.sk. lietus ūdeņu notece; transports – kuģošanas infrastruktūra (t.sk. ostas, kuģubūve) u.c.

Tributilalva (TBT): cietie atkritumi (atkritumu poligoni/izgāztnes); jūras gultnes morfoloģiski pārveidojumi (ostu tīrīšanas darbi un izņemtās grunts izvietošana jūrā), kas rada piesārņojuma atkārtotu uzjaukšanu no sedimentu uzkrāšanās zonām; citas/nav nosakāmas (vēsturiski uzkrāties piesārņojums (piesārņotās vietas, piesārņojuma uzkrājums augsnē, iekšzemes ūdeņos, jūras vidē)); transports – kuģošanas infrastruktūra, t.sk. ostas, kuģubūve (piesārņojuma ienese no kuģu apkopes/remonta); pārrobežu piesārņojums no citām valstīm u.c.

Šo bīstamo vielu koncentrācijas līmeņus jūras vidē ietekmē arī citas slodzes (atšķirīga ietekmes nozīmība dažādām vielām) – izmaiņas hidroloģiskos apstākļos (saistītas ar skābekļa un sāļuma līmeni); atkritumu ienese piekrastē un jūras vidē; jūras dzīvotņu postījumi (piemēram, apbēšana); upju, ezeru, vai sauszemes dzīvotņu zaudējums/ iznīcināšana u.c.

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Ņemot vērā PFOS un PBDE augsto noturību vidē un bioakumulācijas potenciālu, nepieciešams maksimāli novērst šo vielu papildus ieneses jūras vidē. Ņemot vērā TBT piesārņojuma ievērojamo negatīvo ietekmi uz jūras vidi, pasākumu trūkumu esošo politiku ietvaros turpmākai slodzes samazināšana un iespējamu pieaugumu aktivitātēs, kas rada slodzi, nepieciešams paredzēt papildu pasākumus TBT slodzes ierobežošanai, lai nodrošinātu LJVS.

Visām vērtētajā vielām ir nepietiekama informācija par ieguldījumu slodzē no potenciāli nozīmīgiem slodzes avotiem, kuri šobrīd nav pietiekami aptverti ar esošo politiku pasākumiem, tajā skaitā (atkarībā no piesārņojošās vielas) sedimentos uzkrāties/vēsturiskais piesārņojums (t.sk. piesārņotās vietas, atkritumu izgāztnes), atkritumu apsaimniekošana, kuģu ceļu un ostu akvatoriju tīrīšana un darbības ar piesārņoto grunti, bīstamās vielas saturošu materiālu un izstrādājumu izmantošana dažādās nozarēs, lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņi un pārplūdes. Pirms slodzes samazināšanas pasākumu noteikšanas nozarēm, papildus pasākumi ietver informācijas bāzes uzlabošanu, izvērtējumu veikšanu slodzei un iespējamiem pasākumiem.

Iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumi saistībā ar nozīmīgām jūras vidi piesārņojošām vielām.

Izpēte par bīstamo vielu klātbūtni jūras sedimentos, to izplatību un izmaiņu tendenci, īstenoto slodžu samazināšanas pasākumu efektivitāti.

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu

(1b) **JVMS EP9** Īstenot UBAP (2022-2027) noteiktos papildu pasākumus, kas samazinās bīstamo vielu piesārņojumu no notekūdeņiem, piesārņotām vietām un šobrīd neskaidriem piesārņojuma avotiem, kā arī uzlabos informāciju par šādu piesārņojumu un tā avotiem, tajā skaitā:

<p>politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • veikt prioritāro un bīstamo vielu skrīningu notekūdeņu izplūdēs un pārskatīt piesārņojošās darbības atļaujas, iekļaujot plašāku prioritāro un bīstamo vielu monitoringu gan notekūdeņu izplūdēs, gan augšpus un lejpus izplūdēm, balstoties uz skrīninga rezultātiem; • ūdensobjektos ar dzīvsudraba koncentrāciju pārsniegumu veikt dzīvsudraba monitoringu virszemes ūdensobjektos, veikt datu analīzi piesārņojuma avota noskaidrošanai un īstenot pasākumus piesārņojuma samazināšanai; • ūdensobjektos ar PFOS koncentrāciju pārsniegumu noteikt PFOS rašanās avotus – veikt PFOS monitoringu virszemes ūdenī un notekūdeņu izplūdēs ar mērķi noteikt vielas rašanās avotus notekūdeņu izplūdēs; • veikt tendenču monitoringu ūdensobjektos ar dzīvsudraba un PBDE pārsniegumiem zivīs; • noteikt TBT rašanās avotus: Veikt TBT monitoringu virszemes ūdenī ar pārsniegumiem 2015.-2019. gadā (ūdensobjektā V003SP Liepājas Tirdzniecības kanāls), veikt monitoringu SIA “Liepājas kuģu būves rūpnīca” notekūdeņu izplūdē un piesārņojošās darbības atļaujas pārskatīšana attiecībā uz TBT emisijām vidē; • pasākumi piesārņoto vietu sanācijai 15 piesārņotās vietās (finansējums šobrīd ir skaidrs tikai attiecībā uz 4 vietām). <p>Saistītās esošās politikas: ŪSD UBAP 2022.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcības HL9, HL28.</p>
	<p>(1b) JVM5 EP10 Īstenot “Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam” ietvertos pasākumus atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanai, kas samazinās bīstamo vielu piesārņojumu no šādu atkritumu plūsmām un apglabāšanas, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • līdz 2035.gadam samazināt poligonos apglabāto sadzīves atkritumu daudzumu līdz 10% no radītā sadzīves atkritumu daudzuma; • līdz 2025.gadam izveidot dalītu atkritumu savākšanas sistēmu attiecībā uz tekstilizstrādājumiem un sadzīves bīstamajiem atkritumiem (ietver arī EEIA); • nodrošināt sadzīvē radušos bīstamo atkritumu savākšanas iespējas visos izveidotajos atkritumu dalītās savākšanas laukumos (aptverot sadzīves ķīmiju, piesārņotu iepakojumu, medikamentus u.c.); • veicināt EEIA savākšanu un sagatavošanu pārstrādei (paredzēts iegādāties konteinerus EEIA savākšanai); • īstenot investīciju projektus EEI sagatavošanas pārstrādei / reģenerācijai procesu un pārstrādes tehnoloģisko procesu pilnveidošanai; • informēt iedzīvotājus un veidot izpratni par EEIA atkritumu bīstamību un iespējām tos nodot bez maksas; • patērētāju informēšanas un izglītošanas pasākumi par ilgtspējīgu preču izvēli, lietošanu, pareizu preču atkārtotu izmantošanu vai remontēšanu, par preču atkritumu apsaimniekošanu, tajā skaitā par atkritumu dalīto vākšanu, par ekomarkējumu un samazinātu bīstamo vielu izmantošanu un par pareizu uzglabāšanu; • pasākumi, lai samazinātu atkritumu apsaimniekošanas radītā piesārņojuma slodzi uz vidi (pasākumi esošo atkritumu krātuvju rekultivācijai un konservācijai 6 poligonos, vides aizsardzības pasākumi saistībā ar atkritumu poligonu infrastruktūras paplašināšanu). <p>Saistītās esošās politikas: Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 30.maija Direktīva 2018/850/ES, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem; Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 30.maija Direktīva 2018/851/ES, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/19/ES (2012.gada 4.jūlijs) par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem</p>

	<p>(EEIA); Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcības HL5, HL7, HL20, HL26.</p> <p>(1b) JVM5 EP11 Īstenot "Latvijas nacionālajā īstenošanas plānā par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem" ietvertos pasākumus, kas samazinās PBDE un PFOS piesārņojuma nonākšanu vidē un uzlabos informāciju par šo vielu piesārņojuma avotiem, tajā skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saistībā ar atkritumu apsaimniekošanas plāniem, konsekventi nodrošināt EEIA atkritumu dalītu savākšanu un iespējamo PBDE saturošo daļu demontāžu; • PBDE avotu noteikšana, veicot fokusētu pētījumu par to klātbūtni dažādās vietās (piem., māsaimniecības, biroji), ka arī saistībā ar IKT un EEI produktu izcelsmi un lietojumu; • sistematizēta un plānota informācijas iegūšana par izstrādājumu sastāvā esošajām PFOS gan no ražotājiem, izplatītājiem un, iespējams, importētājiem, kā arī no nozaru asociāciju pārstāvjiem, piemēram, veicot aptaujas; • iedzīvotāju un uzņēmumu izglītošana par PFOS sastopamību, to ietekmi un nevēlamajiem efektiem, kā arī par iespējamām alternatīvām to izmantošanas samazināšanai. <p>Saistītās esošās politikas: 2001.gada Stokholmas konvencija par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem; Latvijas nacionālais īstenošanas plāns par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam, 2.pielikums); HELCOM BJRP (2021) rīcības HL5, HL7.</p> <p>(1b) JVM5 EP12 Plānojot jaunas atkritumu sadedzināšanas iekārtas (atkritumu reģenerācijai ar enerģijas atguvi), nodrošināt tajās atbilstību vides normatīvu prasībām par piesārņojuma emisijām gaisā, tajā skaitā, ka tiek izmantoti labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, lai novērstu dzīvsudraba emisijas gaisā.</p> <p>Saistītās esošās politikas: 1979. gada Ženēvas konvencijas par robežšķērsojošo gaisa piesārņojumu lielos attālumos 1998.gada protokols par smagajiem metāliem (pieņemts ar likumu 14.04.2005.); Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/1/EK par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli; Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcība HL17.</p>
Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)	Nav šādu pasākumu.
Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)	<p>(Papildinošs pasākums) JVM3 PP15 Veikt novērtējumu piesārņojuma slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm un izstrādāt priekšlikumus atbilstošiem pasākumiem šī piesārņojuma samazināšanai no notekūdeņu un lietusūdeņu apsaimniekošanas sistēmām.</p> <p>[Šis ir kopīgs pasākums 3., 4. un 5. rīcības virzieniem (attiecībā uz biogēnu piesārņojumu, bīstamo vielu piesārņojumu un atkritumu ienesi jūras vidē).]</p> <p>Saikne ar citām politikām: Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM Rekomendācija 23/5-Rev.1 (adopted 06.03.2002, amended 04.06.2021) "Reduction of discharges from urban areas by the proper management of storm water systems"; HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) "Revised Regional Action Plan on Marine Litter".</p> <p>(2a) JVM5 PP18 Īstenot iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumus attiecībā uz nozīmīgām jūras vidi piesārņojošām vielām (piemēram, PBDE, PFOS, farmaceitiskās vielas) par bīstamām vielām produktos un izstrādājumos, to ietekmi uz vidi un cilvēku veselību, videi draudzīgu alternatīvu izmantošanu un pareizu rīcību ar šādām vielām</p>

	<p>saturošiem atkritumiem, lai novērstu piesārņojošo vielu nonākšanu kanalizācijas ūdeņos un vidē.</p> <p>Šī pasākuma ieviešanu būtu nepieciešams koordinēt ar līdzīgiem informēšanas un izglītošanas pasākumiem, kas paredzēti "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam" un "Latvijas nacionālajā īstenošanas plānā par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem".</p> <p>Saikne ar citām politikām: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam; Latvijas nacionālais īstenošanas plāns par noturīgiem organiskajiem piesārņotājiem (Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam, 2.pielikums); HELCOM BJRP (2021) rīcības HL7, HL20, HL25, HL26, HL27.</p> <p>(papildinošs pasākums) JVM5 PP19 Veikt izpēti un, ja nepieciešams, izstrādāt LJVS robežvērtības bīstamām vielām jūras sedimentos, īpaši vielām, kuru klātbūtne jūras sedimentos jau ir konstatēta (piemēram, dzīvsudrabs, TBT, PFOS), lai novērtētu to klātbūtni, izplatības un izmaiņu tendenci un īstenoto slodžu samazināšanas pasākumu efektivitāti. Pasākuma īstenošanai nepieciešams jūras sedimentu monitorings un piesārņojošo vielu bioloģisko efektu novērtēšana.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Komisijas Lēmums (ES) 2017/848 (2017.gada 17.maijs), ar ko nosaka laba jūras ūdeņu vides stāvokļa kritērijus un metodiskos standartus un monitoringa un novērtēšanas specifikācijas un standartizētas metodes un atceļ Lēmumu 2010/477/ES; HELCOM BJRP (2021) rīcība HL13.</p> <p>(2a) JVM5 PP20 Veikt izvērtējumu esošajam regulējumam ostu padziļināšanai, izņemtās grunts izvietojumam un darbībām ar piesārņotu grunti, lai novērstu tādu bīstamo piesārņojošo vielu nonākšanu jūras vidē, kas rada risku neatbilstībai LJVS.</p> <p>Izvērtējums būtu jābalsta uz informācijas apkopošanu par ostu sedimentu monitoringa praksi un rezultātiem. Izvērtējumam būtu jāaptver monitoringā iekļaujamās piesārņojošās vielas, to pieļaujamās robežlielumus (īpaši, dzīvsudrabam un TBT), darbības atļauju izsniegšanas un monitoringa veikšanas kārtība, tehniskie paņēmieni ostu padziļināšanas darbiem, lai novērstu piesārņojuma nonākšanu ūdens vidē, risinājumi darbībām ar piesārņotu grunti (attīrīšana, novietošana), potenciālo regulējuma izmaiņu ekonomiskās ietekmes novērtējums.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Ministru kabineta noteikumi Nr.475 (13.06.2006.) "Virszemes ūdensojektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība"; HELCOM Rekomendācija 36/2 (pārskatīta 04.03.2020.) "Management of dredged material" un HELCOM vadlīnijas "HELCOM Guidelines for Management of Dredged Material at Sea" (2020); HELCOM BJRP (2021) rīcības HL18.</p> <p>(2a) JVM5 PP21 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu kuģu remontam un korpusu apkopei, lai novērstu TBT piesārņojuma nonākšanu vietējā ūdens vidē no šādām darbībām. Izstrādāt regulējumu, kas noteiktu šādām darbībām atļautās vietas un tehniskos paņēmienus; īstenot pasākumus kuģu īpašnieku/operatoru un ostu un piestātņu operatoru informēšanai par regulējumā noteiktajām prasībām un veicamajām darbībām; nacionālo kuģu īpašniekiem/operatoriem un kuģu apkopes infrastruktūras operatoriem veikt kuģu apkopi un remontu atbilstoši regulējuma prasībām, lai novērstu TBT piesārņojuma nonākšanu vietējā ūdens vidē.</p> <p>[Šis pasākums ir īstenojams kopā ar pasākumu JVM1 PP11.]</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM BJRP (2021) rīcības HL2, HL30.</p> <p>(2a) JVM5 PP22 Veicināt TBT nesaturošu pret-apauguma krāsu izmantošanu uz atpūtas kuģiem/laivām. Īstenot informācijas apkopošanu/monitoringu par atpūtas kuģu/laivu izmantotajām pret-apauguma krāsām un īstenot informācijas un izglītošanas pasākumus atpūtas kuģu/laivu īpašniekiem/operatoriem TBT nesaturošu pret-apauguma krāsu izmantošanas veicināšanai.</p>
--	--

	<p>Saikne ar citām politikām: Regula 1907/2006/EK (REACH); MK noteikumi (19.01.2010.) "Noteikumi par kuģu pretapaugšanas sistēmu izmantošanu"; HELCOM BJRP (2021) rīcība HL30.</p> <p>(2a) JVM5 PP23 Uzlabot informāciju un tās pieejamību par piesārņojumu ar bīstamajām vielām no piesārņotām vietām un atkritumu izgāztuvēm, pilnveidojot esošās informācijas sistēmas un nodrošinot piesārņojuma objektos nepieciešamo izpēti un regulāro monitoringu attiecībā uz nozīmīgām bīstamajām vielām, kas rada risku neatbilstībai vides kvalitātes mērķiem iekšzemes un jūras ūdeņos (īpaši, dzīvsudrabu, PBDE, PFOS, TBT).</p> <p>Saikne ar citām politikām: ŪSD UBAP 2022.-2027.gadam; nacionālie normatīvi piesārņoto vietu un atkritumu apsaimniekošanas jomās (MK noteikumiem Nr. 1032 (27.12.2011.) "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi", MK noteikumiem Nr. 483 (20.11.2001.) "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība").</p> <p>(papildinošs pasākums) JVM5 PP24 Veikt izpēti par slodzes apjomu, papildus pasākumu nepieciešamību un iespējamiem papildus pasākumiem, lai novērstu bīstamo vielu noteci un izplatību no augsnē un sedimentos uzkrātā piesārņojuma un atkritumu apglabāšanas, attiecībā uz bīstamajām vielām, kas rada risku neatbilstībai vides kvalitātes mērķiem iekšzemes un jūras ūdeņos (īpaši, dzīvsudrabu, PBDE, PFOS, TBT).</p> <p>Saikne ar citām politikām: ŪSD UBAP 2022.-2027.gadam; nacionālie normatīvi piesārņoto vietu un atkritumu apsaimniekošanas jomās (MK noteikumiem Nr. 1032 (27.12.2011.) "Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi", MK noteikumiem Nr. 483 (20.11.2001.) "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu apzināšanas un reģistrācijas kārtība").</p> <p>(2b) JVM5 PP25 Veicināt rūpniecībā, enerģētikas nozarē, jūras transporta un infrastruktūras nozarēs izmantoto materiālu un izstrādājumu, kas satur bīstamās vielas (kā PBDE, PFOS un vielas, kas noārdoties tās rada), aizvietošanu ar materiāliem un izstrādājumiem, kas nesatur šīs vielas (piemēram, ugunsdzēsības putās, EEI, tekstilmateriālos, plastmasā, būvmateriālos u.c.).</p> <p>Pasākums ietver izpēti pasākumus, lai izstrādātu rekomendācijas materiālu/izstrādājumu aizvietošanas iespējām specifiskās nozarēs; informācijas pasākumus (aptverot ar šiem pasākumiem arī materiālu/izstrādājumu piegādes ķēdes); nozaru īstenotos pasākumus materiālu aizvietošanai.</p> <p>Piemērs šādu vielu aizvietošanai varētu būt PFOS saturošu ugunsdzēsības līdzekļu neizmantošana uz kuģiem, atbalstot SOLAS konvencijas¹⁵ grozījumus un veicinot šādu praksi arī uz kuģiem ar BT zem 500 GT.</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM BJRP (2021) rīcība HL29.</p>
--	--

D10 "cieto atkritumu ienese" attiecībā uz atkritumiem piekrastē¹⁶

Jūras vides stāvokļa vērtējums

Jūras vides mērķis: JVM6 Cietie atkritumi nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu.

¹⁵ 1974.gada Starptautiskā konvencija par cilvēku dzīvības aizsardzību uz jūras.

¹⁶ Pilns izvērtējums sniegts AKTiiVS (2022) Tematiskā atskaite: Novērtējums riskam nesasnigt labu jūras vides stāvokli un priekšlikumi atjaunotajai jūras pasākumu programmai kvalitatīvajam raksturlielumam D10 "jūru piesārņojošie atkritumi". Atskaite ES Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda finansētam projektam "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001).

Stāvokļa komponentes	Esošā stāvokļa atbilstība labam jūras vides stāvoklim (LJVS)		Stāvoklis "bāzes scenārijā" (2030)
Cietie atkritumi jūras piekrastē	Vienota LJVS kvantitatīvā robežvērtība ES valstīm – 20 atkritumu vienības 100 pludmales metros. Balstoties uz monitoringa datiem no kampaņas "Mana Jūra" periodam 2013.-2018.gads, nepieciešams vidēji 90% samazinājums, lai būtu atbilstība dotajam mērķim.	Neatbilst LJVS	Slodzes samazinājums tuvu slodzes mērķim, bet nenoteiktība samazinājuma pietiekamībā.
Cietie atkritumi jūras vidē, tajā skaitā piesārņojums ar mikro-plastiku, atkritumu ietekme uz sugām	Nav stāvokļa vērtēšanas indikatoru un robežvērtību, nepietiekama informācija par slodzi un tās ietekmēm.	Nav novērtēts	Nav novērtēts

Slodzes avoti un aktivitātes, kas rada slodzi

Atkritumiem piekrastē: Tūrisms un rekreācija piekrastē, iekšzemes avoti caur upju ienesi, kuģniecība, zvejniecība.

Politikas trūkumi, kur nepieciešami papildus pasākumi

Lai nodrošinātu slodzes mērķa sasniegšanu, ir svarīgi īstenot plānotos pasākumus esošo politiku ietvaros, tai skaitā, pasākumus Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam¹⁷ "Atkritumu rašanās novēršanas programmas" daļā "Pasākumi jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegūžojuma mazināšanai".

Nepieciešamība pēc papildus slodzes samazināšanas pasākumiem tikai attiecībā uz atsevišķiem politikas instrumentiem, t.sk., lai paaugstinātu iespējamo efektivitāti pasīvi nozvejoto atkritumu nodošanai un pašvaldību līmenī īstenotiem pasākumiem, vai attiecībā uz specifiskām nozīmīgām atkritumu frakcijām (balonu atlikumu atkritumi).

Informācija par slodzes apjomu un efektīviem slodzes samazināšanas pasākumiem no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm. Informācijas bāzes uzlabošana novērtējumiem par atkritumiem jūras vidē. Analītisks instruments pasākumu novērtēšanai politikas lēmumu pieņemšanas atbalstam.

Pasākumi atjaunotajai pasākumu programmai laba LJVS panākšanai

Pamata pasākumi – LJVS panākšanai nepieciešami pasākumi citu politiku ietvaros periodā līdz 2027.gadam (1b)	(1b) JVM6 EP13 Īstenot "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam" ietvertos pasākumus atkritumu rašanās novēršanai, dalītas atkritumu vākšanas un atkārtotas izmantošanas sistēmu uzlabošanai, tajā skaitā patērētāju informēšanai un izglītošanai, lai samazinātu atkritumu rašanos un nonākšanu vidē. Saistītās esošās politikas: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/852 (2018. gada 30. maijs) ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlietoto iepakojumu; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai (ES) 2015/720 (2015.gada 29.aprīlis), ar ko groza Direktīvu 94/62/EK attiecībā uz vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu patēriņa samazināšanu; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/904 (2019.gada 5.jūnijs) par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/883 (2019.gada 17.aprīlis) par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.
	(1b) JVM6 EP14 Īstenot pasākumus, kas noteikti "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam" "Atkritumu rašanās novēršanas programmas" daļā

¹⁷ Ministru kabineta 2021.gada 22.janvāra rīkojums Nr. 45 "Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam".

	<p>“Pasākumi jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojuma mazināšanai” (18 pasākumi, 6 rīcības virzienos), tai skaitā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veikt pasākumus, lai motivētu uzņēmumus ražot produktus, kuri ir pietiekami izturīgi atkārtotai izmantošanai un pārstrādei, kā arī izmantot mazāk kaitīgus izejmateriālus, fokusējoties uz jūras un piekrastes piegružojumā biežāk sastopamiem izstrādājumiem. • Veicināt nepiegružošanas pasākumus īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, t.sk. kampaņu “Dabā ejot, ko atnesi, to aiznes”. • Veikt pētījumu, lai apzinātu mikroplastmasas lietošanu/ietekmes Latvijā un pilnveidot normatīvo regulējumu, lai mazinātu ietekmi uz jūras vidi. • Veicināt brīvprātīgu vienošanos noslēgšanu ar mazumtirdzniecību, lai mazinātu plastmasas maisiņu patēriņu. • Izveidot un ieviest dzērienu depoziņa sistēmu un, kur iespējams, veicināt atkārtotas dzērienu pildīšanas sistēmas. • Nodrošināt speciālu, tabakas izstrādājumiem paredzētu, atkritumu tvertņu izvietojumu publiskās vietās, kurās atļauts smēķēt, piemēram, pludmalēs un ārtelpās esošos restorānos, bāros, publiskās būvēs (iekšzemē un piekrastē, pludmalēs, uz prāmjiem). • Izveidot platformu labai piekrastes sakopšanas praksei, tajā skaitā par pašvaldību un iedzīvotāju veikto pludmales un upju krastu attīrīšanu, kā arī jūras ūdeņu attīrīšanu, arī ostās, jahtu ostās un iekšzemes ūdeņos sadarbībā ar attiecīgajām nozarēm un institūcijām, tai skaitā, attīstīt labākās tehnoloģijas un metodes attīrīšanai no jūras piekrastes piegružojuma. • Veicināt pasākumus jūras piegružojuma, kas rodas uz sauszemes, mazināšanai, nodrošinot sanitāro infrastruktūru jūras piekrastē un iekšzemes dabas tūrisma objektos. • Nodrošināt uz kuģa sašķiroto kuģu atkritumu (direktīvas 2019/883/ES izpratnē) dalīto pieņemšanu ostu atkritumu pieņemšanas iekārtās. • Veicināt atkritumu savākšanu no atpūtas kuģiem jahtu ostās (piemēram, atbilstoši ekosertifikāta “Zilais Karogs” prasībām atkritumu pieņemšanai un apsaimniekošanai jahtu ostās). • Uzlabot ES regulas 1224/2009¹⁸ ieviešanu attiecībā uz ziņošanu par pazaudētajiem tīkliem un pazaudēto zvejas rīku atgūšanu. • Veikt pētījumu par zvejniecības, akvakultūras un kuģniecības darbību rezultātā radīto plastmasas atkritumu apjomiem un par ekonomiskajiem instrumentiem šādu atkritumu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes veicināšanai. • Veicināt pazudušo zvejas tīklu izcelšanu. • Veicināt izglītojošus pasākumus par jūras piegružošanu sinerģijā ar citiem pasākumiem ilgtspējīgas attīstības jomā un sadarbībā ar sabiedrību (t.sk. saistībā ar atkritumu rašanās novēršanu un ilgtspējīga patēriņa un ražošanas veicināšanu). • Veicināt mācību programmas, citu starpā ietverot rekreācijas sektoru (piemēram, niršanas un burāšanas skolas), kuru ietvaros tiek attīstīta apziņa, izpratne un respekts pret jūras vidi.
--	---

¹⁸ Padomes Regula (EK) Nr. 1224/2009 (2009. gada 20. novembris), ar ko izveido Kopienas kontroles sistēmu, lai nodrošinātu atbilstību kopējās zivsaimniecības politikas noteikumiem, un groza Regulas (EK) Nr. 847/96, (EK) Nr. 2371/2002, (EK) Nr. 811/2004, (EK) Nr. 768/2005, (EK) Nr. 2115/2005, (EK) Nr. 2166/2005, (EK) Nr. 388/2006, (EK) Nr. 509/2007, (EK) Nr. 676/2007, (EK) Nr. 1098/2007, (EK) Nr. 1300/2008 un (EK) Nr. 1342/2008, un atceļ Regulas (EEK) Nr. 2847/93, (EK) Nr. 1627/94 un (EK) Nr. 1966/2006.

	<ul style="list-style-type: none"> • Atbalstīt piedalīšanos starptautiskajos, ES, Baltijas jūras reģionālajos un nacionālajos procesos un iniciatīvās jūras piegūžuma novēršanai un mazināšanai. • Turpināt un pilnveidot “Vides izglītības fonda” īstenoto kampaņu “Mana jūra” pludmales atkritumu monitoringam, stāvokļa novērtēšanai un sabiedrības līdzdalības veicināšanai. • Veicināt sabiedrības apziņu, tajā skaitā izmantojot informatīvās kampaņas bērniem, jauniešiem un patērētājiem par jūras piegūžuma rašanos un novēršanu (piemēram, par ēdienu un dzērienu iepakojuma vai plastmasas maisiņu savākšanu pēc izlietošanas), ņemot vērā jau pieejamos informatīvos materiālus un izmantojot grafiskos materiālus, tai skaitā pludmales zonās. <p>Saistītās esošās politikas: Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.-2028.gadam; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcība HL31; HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) “Revised Regional Action Plan on Marine Litter”.</p>
Papildu pasākumi – esoši vai papildināti pasākumi no 1.pasākumu programmas (2016-2020) (2a, 2b)	<p>(papildinošs pasākums) JVM6 PP29 Īstenot pētījumus, lai iegūtu datus un izstrādātu novērtējumus attiecībā uz cietajiem atkritumiem un mikro-piegūžumu jūras ūdens vidē. Pasākumā paredzēts:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veikt pētījumus datu ieguvei, lai raksturotu un kvantificētu slodzi un slodzes ietekmes; • izstrādāt stāvokļa indikatorus un vides mērķus, t.sk., nodrošinot to saskaņotību Baltijas jūras reģionā; • sagatavot jūras vides stāvokļa novērtējumu attiecībā uz cietajiem atkritumiem un mikro-piegūžumu jūras ūdens vidē. <p>Saikne ar citām politikām: Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcības HL31 un HL32.</p>
Papildu pasākumi – jauni pasākumi (2a, 2b, papildinoši pasākumi)	<p>(Papildinošs pasākums) JVM3 PP15 Veikt novērtējumu piesārņojuma slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm un izstrādāt priekšlikumus atbilstošiem pasākumiem šī piesārņojuma samazināšanai no notekūdeņu un lietusūdeņu apsaimniekošanas sistēmām.</p> <p>[Šis ir kopīgs pasākums 3., 4. un 5. rīcības virzieniem (attiecībā uz biogēnu piesārņojumu, bīstamo vielu piesārņojumu un atkritumu ienesi jūras vidē).]</p> <p>Saikne ar citām politikām: Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM Rekomendācija 23/5-Rev.1 (adopted 06.03.2002, amended 04.06.2021) “Reduction of discharges from urban areas by the proper management of storm water systems”; HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) “Revised Regional Action Plan on Marine Litter”.</p> <p>(2a) JVM6 PP26 Izvērtēt nepieciešamību pēc nacionālā regulējuma, lai nodrošinātu efektīvu stimulu pasīvi nozvejoto (zvejas tīklos noķerto) atkritumu un pazaudēto zvejas rīku nodošanai ostu pieņemšanas iekārtās.</p> <p>Saikne ar citām politikām: Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva (ES) 2019/883 (2019.gada 17.aprīlis) par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK; Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam.</p> <p>(2a) JVM6 PP27 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu, kas nosaka aizliegumu apzinātai vienreizēji lietojamu piepūstu balonu masveida izlaišanai gaisā. Pasākums aptver “masveida” apzinātas izlaišanas gaisā (regulējumā varētu tikt noteikta robežvērtība balonu skaitam, kas tiek uzskatīts par “masveida”).</p> <p>Saikne ar citām politikām: HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) “Revised Regional Action Plan on Marine Litter” (rīcība RL12).</p>

	<p>(2a) JVM6 PP28 Izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanas pasākumu noteikšanai pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos.</p> <p>Pasākums paredz vadlīniju izstrādi un atbalstu pašvaldībām, lai izstrādātu un ietvertu pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos pasākumus jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanai, ko var īstenot pašvaldību līmenī (visās piekrastes pašvaldībās, kā arī pašvaldībās, kuras ar upju ienesi var kļūt par nozīmīgu slodzes avotu). Vadlīnijas ietvertu ieteikumus īstenojamiem pasākumiem jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanai un vadlīnijas attiecīgu plānošanas/normatīvo dokumentu izstrādei. Normatīvie/plānošanas risinājumi var būt pasākumu noteikšana caur pašvaldību saistošajiem noteikumiem, speciāli pašvaldību līmeņa vai reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni, vietējie rīcības plāni/programmas jūru piesārņojošo atkritumu situācijas uzlabošanai. Piemērotākais risinājums tiktu izstrādāts vadlīniju sagatavošanas ietvaros.</p> <p>Attiecībā uz pasākumiem jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanai kā prioritāri vadlīnijās būtu jāņem vērā sekojoši pasākumi/pasākumu veidi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pašvaldību īstenoti administratīvie pasākumi tabakas izstrādājumu atkritumu samazināšanai (piemēram, sodu palielināšana par smēķēšanu neatļautās vietās peldvietās un publisko pasākumu teritorijās pludmalē un smēķēšanas aizlieguma ievērošanas kontroles palielināšana; stingrāks regulējums attiecībā uz smēķēšanu pārējā pludmales un piekrastes teritorijā); • vietējā dzērienu glāžu depozīt-sistēma publiskos izklaides un svētku pasākumos pludmalē un tās tuvumā un piekrastes sabiedriskās ēdināšanas vietās; • videi draudzīgu – atkārtoti izmantojumu vai bioloģiski noārdāmu materiālu (izņemot bio-plastmasas) trauku un galda piederumu izmantošana pasākumu ēdināšanas organizācijā publiskos izklaides un svētku pasākumos pludmalē un tās tuvumā; • vienreiz lietojamo vai īsa patēriņa cikla plastmasas trauku, galda piederumu un sadzīves patēriņa preču aprites ierobežojumi tirdzniecības vietās pludmales un pieguļošajā piekrastes zonā; • aizliegums bez maksas komerciālos nolūkos dāvināt/izplatīt piepūstus gaisa balonus publiskos un komerciālos pasākumos pludmalē un piekrastē; • labas vides prakses un komplekso preventīvo pasākumu popularizācija piekrastes zonās publiskajā un privātajā sektorā (pludmaļu apsaimniekošanā, viesmīlības nozarē un sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos) u.c. <p>Saikne ar citām politikām: Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM Recommendation 42-43/3 (20.10.2021.) "Revised Regional Action Plan on Marine Litter".</p> <p>(papildinošs pasākums) JVM6 PP30 Īstenot pētījumu, lai izstrādātu analītisku, nacionālā mēroga politikas lēmumu pieņemšanas atbalsta instrumentu politikas pasākumu efektivitātes un sociālekonomiskai novērtēšanai, aptverot pasākumus cieto atkritumu ieneses slodzes samazināšanai un vides mērķu sasniegšanai.</p> <p>Šāda analītiska instrumenta uzdevums būtu novērtēt esošo un plānoto pasākumu efektu, nepieciešamību pēc papildus pasākumiem, un palīdzēt plānot pasākumus nākamajā plānošanas ciklā (pēc 2027.gada), tajā skaitā, koordinēt pasākumu izstrādi dažādu politiku jomās, kam ir ietekme uz šo slodzi.</p> <p>Saikne ar citām politikām: „Jūras Stratēģijas direktīva” (2008/56/EK); Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam; HELCOM BJRP (2021) rīcība HL31.</p>
--	---

3. Papildu pasākumu sociālekonomiskais novērtējums

Balstoties uz “riska novērtējuma” rezultātiem, tika izstrādāti iespējamiem papildu pasākumi, ņemot vērā identificētos politikas trūkumus, ko nepieciešams risināt ar papildu pasākumiem. Šiem pasākumiem tika novērtēta tehniskā iespējamība, izmaksas, izmaksu-efektivitāte un ieguvumi no panāktajiem jūras vides kvalitātes uzlabojumiem, sasniedzot LJVS. Turpmāk sniegts apkopojums par šo novērtējumu rezultātiem. Detalizēti novērtējumu rezultāti ir pieejami kvalitatīvo raksturlielumu tematiskajās atskaitēs.¹⁹

Balstoties uz novērtējumu rezultātiem, daži pasākumi netika iekļauti papildu pasākumu priekšlikumos. Tie ir saistīti ar pasākumiem jūrā sedimentos uzkrātā biogēnu piesārņojuma samazināšanai un biogēnu piesārņojuma samazināšanu jūrā ar aļģu un gliemeņu audzēšanu. Novērtējumā tika secināts, ka pasākumiem jūrā, lai samazinātu sedimentos uzkrājušos biogēnu piesārņojumu, ir ievērojama nenoteiktība šādu pasākumu efektivitātē un augsts risks negatīvai ietekmei uz ekosistēmu. Attiecībā uz gliemeņu audzēšanu (arī aļģu audzēšanu) secināts, ka tā rada virkni vides un sociālekonomisko ieguvumu, taču šāds pasākums nav vērtējams kā tehniski iespējams un izmaksu-efektīvs risinājums biogēnu slodzes uz jūru mērķu sasniegšanas kontekstā.

3.1. Novērtējumā iekļautie papildu pasākumi

3.1.tabulā apkopoti papildu pasākumi, kas tika ietverti sociālekonomiskajā novērtējumā un to saikne ar jūras vides mērķiem un JSD kvalitatīvajiem raksturlielumiem (“deskriptoriem”). Tabulā norādīti atbilstošie “deskriptori”, kuriem šie pasākumi ir nepieciešami (kā mērķa “deskriptors”), kā arī citi “deskriptori” uz kuriem pasākumiem būs pozitīva ietekme. Pasākumu izmaksu-efektivitātē ir vērtēts tikai efekts uz mērķa “deskriptoru”. Novērtējumā kopumā tika ietverts 31 papildu pasākums, aptverot visus kvalitatīvos raksturlielumus, kur novērtēta neatbilstība LJVS un nepieciešamība pēc papildu pasākumiem. Visi šie pasākumi ir tehniski iespējami.

3.1.tabula. Sociālekonomiskajā novērtēšanā iekļautie papildu pasākumi un to ietekme (efekts) uz kvalitatīvajiem raksturlielumiem.

Jūras vides mērķi	Papildu pasākumi (kodi)	Mērķa “deskriptors”	Pozitīva ietekme uz citiem “deskriptoriem”
JVM1 Antropogēnās aktivitātes nav negatīvi ietekmējušas jūras biotopus un sugas	RV1 (bioloģiskā daudzveidība): JVM1 PP1, JVM1 PP2, JVM1 PP3, JVM1 PP4, JVM1 PP5, JVM PP6, JVM1 PP7, JVM1 PP8, JVM1 PP9, JVM1 PP10	D1	D3, D4, D5, D6, D8
	RV2 (svešās sugas): JVM1 PP11, JVM1 PP12, JVM1 PP13, JVM1 PP14	D2	D1, D3, D4, D6
JVM3 Eitrofikācija nerada negatīvu ietekmi uz jūras ekosistēmu	RV3: JVM3 PP15, JVM3 PP16, JVM3 PP17, JVM3 PP18	D5	D1, D3, D4, D6, D8
JVM5 Piesārņojošo vielu koncentrāciju līmenis nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu	RV4: JVM3 PP16, JVM5 PP19, JVM5 PP20, JVM5 PP21, JVM5 PP22, JVM5 PP23, JVM5 PP24, JVM5 PP25, JVM5 PP26	D8	D1, D3, D4, D9

¹⁹ Projekta “Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā” (Nr. 17-00-F06803-000001) tematiskajās atskaitēs kvalitatīvajiem raksturlielumiem D1, D2, D5, D8 un D10 par “riska novērtējuma” rezultātiem un priekšlikumiem atjaunotajai pasākumu programmai.

Jūras vides mērķi	Papildu pasākumi (kodi)	Mērķa "deskriptors"	Pozitīva ietekme uz citiem "deskriptoriem"
JVM6 Cietie atkritumi nerada nevēlamu ietekmi uz jūras ekosistēmu	RV5: JVM3 PP16, JVM6 PP27, JVM6 PP28, JVM6 PP29, JVM6 PP30, JVM6 PP31	D10	D1, D4, D8, D9

3.2. Papildu pasākumu izmaksu novērtējums

Balstoties uz informāciju no literatūras un piemēriem no prakses, ekspert-vērtējumu un pieņēmumiem, ir izstrādāti kvantitatīvi novērtējumi pasākumu tiešajām finansiālajām izmaksām. Daļai pasākumu šie novērtējumi ietver intervālu, ņemot vērā nenoteiktību. Izmaksas ir aprēķinātas kā kopējās izmaksas plānošanas periodam (6 gadiem) un kā vidējās izmaksas gadā. Daļa pasākumu varētu radīt netiešās izmaksas nozarēm (zaudētos ienākumus, pieaugumu regulārās darbības izmaksās). Šādas izmaksas ir norādītas aprakstošā veidā, bet nav kvantificētas, jo iespējamie pasākumi nozarēm šobrīd nav zināmi.

Pasākumu izmaksu novērtējuma kopsavilkums sniegts 3.2.tabulā. Novērtētās pasākumu kopējās tiešās finansiālās izmaksas ir 2,473-2,533 miljoni eiro plānošanas periodam, jeb 0,412-0,422 miljoni eiro vidēji gadā. Daļa pasākumu iespējams varētu radīt papildus izmaksas nozarēm, ko šobrīd nav iespējams novērtēt, jo iespējamie pasākumi, kas varētu tikt noteikti, nav zināmi.

Lielākā daļa novērtēto izmaksu attiecas uz papildu pasākumiem saistībā ar bīstamām vielām (39% no kopējām izmaksām) un jūras bioloģisko daudzveidību (31% no kopējām izmaksām). Saistībā ar svešajām sugām novērtēto izmaksu apjoms veido 15%, atkritumiem 10% un biogēnu piesārņojumu 5% no kopējām novērtētajām izmaksām. Nepilnus 60% novērtēto izmaksu veido izmaksas pasākumiem, kam nav tieša efekta uz slodžu samazinājumu (izpētes un daļa administratīvo pasākumu).

3.2.tabula. Novērtējums papildu pasākumu izmaksām plānošanas ciklam.

Papildu pasākumi	D	Pasākumu tiešās finansiālās izmaksas plānošanas ciklam (EUR)		Citas izmaksas (zaudētie ienākumi, pieaugums regulārās darbības izmaksās) un negatīvās ietekmes. Piezīmes saistībā ar novērtējumu, t.sk. nenoteiktību.
		no	līdz	
JVM1 PP1 Nacionālais jūras biotopu atjaunošanas plāns	D1	150 000		(?) Pasākums iespējams īstermiņā varētu radīt zaudētos ienākumus un/vai pieaugumu regulārās darbības izmaksās zvejniecībai (nav kvantificētas).
JVM1 PP2 Izstrādāt AJT DAP kvantitatīvus mērķus un efektīvus pasākumus	D1	30 000	50 000	-
JVM1 PP3 Nacionālā metodoloģija AJT tīkla efektivitātes novērtēšanai	D1	10 000		-
JVM1 PP4 Ligzdojošo putnu aizsardzībai noteikt rekreācijas aktivitāšu ierobežojumus ligzdošanai nozīmīgās vietās un periodā	D1	110 000	120 000	(x) Netiešās izmaksas (negatīva ietekme) uz atpūtniekiem un tūristiem piekrastē no ierobežojumiem atpūtas aktivitātēs (nav kvantificētas).
JVM1 PP5 Izstrādāt un īstenot sugu aizsardzības plānu (SAP) piekrastē ligzdojošām putnu sugām	D1	40 000		Vērtētas tikai SAP izstrādes izmaksas. Izmaksas SAP noteikto pasākumu īstenošanai nevar kvantitatīvi novērtēt, jo pasākumi vēl nav zināmi.
JVM1 PP6 Informācija atjaunotajam nacionālajam jūras telpiskajam plānojumam (bentiskajiem biotopiem)	D1	10 000	20 000	-
JVM1 PP6 Informācija atjaunotajam piekrastes infrastruktūras tematiskajam plānojumam un jūras telpiskajam plānojumam (jūras putniem)	D1	10 000		-
JVM1 PP7 Īstenot izpētes monitoringu informācijas nodrošināšanai papildus indikatoriem (jūras putniem)	D1	50 000		-

Papildu pasākumi	D	Pasākumu tiešās finansiālās izmaksas plānošanas ciklam (EUR)		Citas izmaksas (zaudētie ienākumi, pieaugums regulārās darbības izmaksās) un negatīvās ietekmes. Piezīmes saistībā ar novērtējumu, t.sk. nenoteiktību.
		no	līdz	
JVM1 PP8 Starptautiskā informācijas apmaiņa un koordinācija (jūras putniem)	D1	18 000		-
JVM1 PP9 Īstenoto roņu aizsardzības pasākumu efektivitātes novērtējums	D1	50 000		-
JVM1 PP10 Uzlabot informācijas bāzi par jūras ekosistēmas pakalpojumiem un informācijas publisko pieejamību politikas izstrādei	D1	300 000		-
JVM1 PP11 Kuģu un atpūtas laivu korpusu bioloģiskā apauguma apsaimniekošanas normatīvais regulējums un pasākumi	D2	235 000		Izmaksu novērtējumam ir ļoti augsta nenoteiktība. Daļa izmaksu ir attiecināmas uz pasākumu JVM5 PP22.
JVM1 PP12 Apaļā jūrasgrunduļa populācijas ierobežošanas pasākumi	D2	10 000		Rēķinātas tikai pasākuma administratīvās izmaksas. Pieņemts, ka izmaksas ierobežošanas pasākumiem tiek kompensētas ar realizācijas ieņēmumiem.
JVM1 PP13 Informācijas apmaiņa jūras reģionā (svešajām sugām)	D2	20 000		-
JVM1 PP14 Turpināt izpēti par jūras svešo sugu izplatības tendencēm un ietekmēm	D2	200 000		-
JVM3 PP15 Nacionālais aprēķins biogēnu slodzes samazinājumam uz piekrastes ūdeņiem no atjaunoto UBAP (2022-2027) pasākumiem	D5	20 000		-
JVM3 PP16 Novērtējumi un pasākumu izstrāde slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm (kopā visiem piesārņotāju veidiem)	D5, D8, D10	200 000		-
JVM3 PP17 Nacionālās informācijas sniegšana HELCOM slodžu ietekmes novērtējumiem biogēnu slodzei un ietekmei no kravas kuģu notekūdeņiem, kravu atliekām un kuģu tehniskajiem ūdeņiem	D5	0		Novērtētas tikai informācijas sniegšanas izmaksas (praktiski nav izmaksu). Papildu pasākumi kuģniecībai, kas iespējams varētu tikt noteikti nākotnē, balstoties uz HELCOM ietekmes novērtējumiem, nav vērtēti (nav zināmi).
JVM3 PP18 Izvērtējums nepieciešamībai pēc uzlabojumiem Latvijas ostās attiecībā uz mēslojuma pārkraušanu un uzglabāšanu	D5	50 000		Novērtētas tikai izvērtējuma izmaksas. Papildu pasākumi ostām, kas iespējams varētu tikt noteikti nākotnē, balstoties uz izvērtējumu, nav vērtēti (nav zināmi).
JVM5 PP19 Īstenot iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumus	D8	200 000		-
JVM5 PP20 Veikt izpēti un, ja nepieciešams, izstrādāt LJV robežvērtības bīstamām vielām jūras sedimentos	D8	200 000		-
JVM5 PP21 Izvērtējums esošajam regulējumam ostu padziļināšanai, izņemtās grunts izvietojumam un darbībām ar piesārņotu grunti	D8	50 000	70 000	(x) Papildus izmaksas ostām, ja tiek noteiktas izmaiņas regulējumā (nav novērtētas, jo papildus rīcības, ja nepieciešams, tiktu noteiktas pēc izvērtējuma).
JVM5 PP22 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu kuģu remontam un korpusu apkopei TBT piesārņojuma novēršanai	D8	-	-	Pasākuma izmaksas novērtētas kopā ar JVM1 PP11 pasākumu.
JVM5 PP23 Veicināt TBT nesaturošu pret-apauguma krāsu izmantošanu uz atpūtas kuģiem/laivām	D8	50 000		(?) Iespējams atpūtas kuģu/laivu īpašniekiem varētu rasties papildus regulārās darbības izmaksas no TBT nesaturošu krāsu izmantošanas.
JVM5 PP24 Uzlabot informāciju un tās pieejamību par piesārņojumu ar bīstamajām vielām no piesārņotām vietām un atkritumu izgāztuvēm	D8	nav novērtētas		Izmaksas informācijas sistēmu uzlabošanai un papildus monitoringam. Lielākā daļa šo izmaksu attiecināmas uz citu politiku izmaksām (iekšzemes ūdeņu aizsardzība, piesārņoto vietu un atkritumu apsaimniekošana).

Papildu pasākumi	D	Pasākumu tiešās finansiālās izmaksas plānošanas ciklam (EUR)		Citas izmaksas (zaudētie ienākumi, pieaugums regulārās darbības izmaksās) un negatīvās ietekmes. Piezīmes saistībā ar novērtējumu, t.sk. nenoteiktību.
		no	līdz	
JVM5 PP25 Veikt izpēti par slodzi un iespējamiem papildus pasākumiem, lai novērstu bīstamo vielu noteci un izplatību no augsnē un sedimentos uzkrātā piesārņojuma un atkritumu apglabāšanas	D8	200 000		-
JVM5 PP26 Veicināt rūpniecībā, enerģētikas nozarē, jūras transporta un infrastruktūras nozarēs izmantoto materiālu un izstrādājumu, kas satur bīstamās vielas, aizvietošanu	D8	100 000		(x) Izmaksas pasākumiem nozarēs materiālu aizvietošanai (nav novērtētas, jo ieteikumi aizvietošanas iespējām tiks izstrādāti pasākuma ietvaros).
JVM6 PP27 Izvērtēt nepieciešamību pēc nacionālā regulējuma, lai nodrošinātu efektīvu stimulu pasīvi nozvejoto atkritumu nodošanai ostās	D10	10 000		-
JVM6 PP28 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu aizliegumam apzinātai balonu masveida izlaišanai gaisā	D10	10 000		(?) Iespējams varētu rasties zaudētie ieņēmumi šādu balonu tirgotājiem no samazinājuma patēriņā (nav kvantificēti).
JVM6 PP29 Izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām pasākumu noteikšanai pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos	D10	10 000		Vērtētas tikai izmaksas vadlīniju izstrādei (arī attiecībā uz efektu).
JVM6 PP30 Īstenot pētījumus par cietajiem atkritumiem un mikro-piegružojumu jūras ūdens vidē	D10	100 000		-
JVM6 PP31 Īstenot pētījumu, lai izstrādātu analītisku politikas lēmumu atbalsta instrumentu pasākumu novērtēšanai	D10	30 000		-
KOPĀ:		2 473 000	2 533 000	

3.3. Papildu pasākumu izmaksu-efektivitātes novērtējums

Izmaksu-efektivitātes analīzes uzdevums ir identificēt pasākumus, kas ļauj sasniegt vajadzīgo slodzes samazinājuma efektu ar iespējami zemākām izmaksām. Jo pasākumam ir zemākas izmaksas, rēķinot pret panākto efektu, jo tam ir augstāka izmaksu-efektivitāte.

Lai izmantotu vienotu pieeju pasākumiem dažādiem kvalitatīvajiem raksturlielumiem un, ņemot vērā pieejamās informācijas ierobežojumus (gan attiecībā uz vides, gan sociālekonomisko informāciju), pasākumu izmaksu-efektivitātes novērtēšanai ir izmantota daļēji kvantitatīva novērtēšanas pieeja, balstoties uz ekspertu vērtējumu. Šāda pieeja ir tikusi izmantota iepriekšējā cikla JSD pasākumu programmām Latvijā²⁰ un citās valstīs²¹, kā arī papildus pasākumu analīzei Upju baseinu apsaimniekošanas plāniem 2022.-2027.gadam. Vērtējums ir balstīts uz kategorijām, kur katru kategoriju raksturo kvantitatīvs intervāls.

Pasākumu efektivitātes novērtējums veidojas no (i) pasākuma nodrošinātā slodzes samazinājuma no slodzes avota, (ii) slodzes avota relatīvā ieguldījuma kopējā slodzē un (iii) slodzes telpiskās nozīmības (cik lielu daļu Latvijas jūras ūdeņu ietekmē dotā slodze). Katram šim elementam ir izmantotas četras kategorijas ar kvantitatīviem procentu intervāliem. Kopējam efektivitātes vērtējumam, kas aprēķināts no

²⁰ AKTiivs, LHEI (2016) „Sociālekonomiskais novērtējums papildus pasākumiem laba jūras vides stāvokļa panākšanai”, LVAf finansēta projekta atskaite.

²¹ Skat. piemēram, ARCADIS (2014) „Background document summarising experiences with respect to economic analysis to support Member States with the development of the Programme of measures for the MSFD”. Report of a Project financed by the EC DG Environment.

šiem elementiem, izmantotas 5 kategorijas, kur kopējā efektivitāte var būt no “ļoti zemas” (1 balles) līdz “ļoti augstai” (5 balles).

Izstrādātie kvantitatīvie izmaksu novērtējumi tika pielīdzināti sekojošām izmaksu kategorijām:

- 1 – “ļoti augstas” izmaksas, ja pasākuma kopējās izmaksas ir virs 1 000 000 eiro;
- 2 – “augstas” izmaksas, ja pasākuma kopējās izmaksas ir 500 000 – 1 000 000 eiro;
- 3 – “vidējas” izmaksas, ja pasākuma kopējās izmaksas ir 200 000 – 500 000 eiro;
- 4 – “zemas” izmaksas, ja pasākuma kopējās izmaksas ir 50 000 – 200 000 eiro;
- 5 – “ļoti zemas” izmaksas, ja pasākuma kopējās izmaksas ir līdz 50 000 eiro;

Izmaksu kategoriju intervāli tika noteikti, balstoties uz ekspertu vērtējumu, ņemot vērā arī iepriekšējus novērtējumus Latvijā (pasākumu sociālekonomisko analīzi iepriekšējā cikla pasākumu programmai un Upju baseinu apsaimniekošanas plāniem 2022.-2027.gadam). Nosakot katra pasākuma izmaksām atbilstošo kategoriju tika ņemta vērā kvantitatīvo izmaksu novērtējuma nenoteiktība (t.sk. intervāls) un, kur iespējams, netiešo izmaksu iespējamais apmērs.

Izmantojot iegūtos efektivitātes un izmaksu novērtējumus, katram pasākumam ir noteikta izmaksu-efektivitātes kategorija atbilstoši pieejai 3.3.tabulā.

3.3.tabula. Pasākumu izmaksu-efektivitātes novērtējums, balstoties uz efektivitātes un izmaksu novērtējumiem ar kategorijām.

1 – ļoti zema, 2 – zema, 3 – vidēja, 4 – augsta, 5 – ļoti augsta izmaksu-efektivitāte.

Izmaksu kategorijas	Efektivitātes kategorijas				
	5 (ļoti augsta)	4 (augsta)	3 (vidēja)	2 (zema)	1 (ļoti zema)
1 (ļoti augstas)	3	3	2	1	1
2 (augstas)	3	3	3	2	1
3 (vidējas)	4	4	3	2	2
4 (zemas)	5	4	3	3	3
5 (ļoti zemas)	5	5	4	3	3

Papildu pasākumu izmaksu-efektivitātes novērtējuma kopsavilkums sniegts 3.4.tabulā. Pasākumiem, kuriem nav tieša efekta uz slodzes samazinājumu, izmaksu-efektivitāte nav vērtēta (tikai izmaksas).

Pasākumi ar augstāko izmaksu-efektivitāti ir saistīti ar piekrastē ligzdojošo putnu aizsardzību, jūras bentisko biotopu atjaunošanas plāna izstrādi, apaļā jūrasgrunduļa populācijas ierobežošanu un vadlīniju izstrādi pašvaldībām jūru piesārņojošo atkritumu samazināšanas pasākumu noteikšanai pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos, jo šiem pasākumi ir salīdzinoši augsta efektivitāte un zemas izmaksas. Pasākumi ar zemāko izmaksu-efektivitāti ir saistīti ar bīstamo vielu piesārņojuma ieneses samazināšanu (vidēja līdz zema izmaksu-efektivitāte), jo tiem ir salīdzinoši zema efektivitāte. Šāda situācija kopumā ir raksturīga individuāliem pasākumiem, kas vērsti uz dažāda veida piesārņojošo vielu samazināšanu, jo izmaksu-efektīvākie pasākumi jau ir vai tiek ieviesti esošo politiku ietvaros un ir arvien grūtāk panākt turpmāku slodzes samazinājumu.

Arī citām jūras vides problēmām dažiem pasākumiem ir novērtēta salīdzinoši zema efektivitāte, īpaši pasākumiem saistībā ar kvantitatīvu mērķu un pasākumu izstrādi AJT apsaimniekošanai un informācijas sagatavošanu izmaiņām atjaunotajam jūras telpiskajam plānojumam. Šiem pasākumiem tiek vērtēts tikai papildus efekts no šo papildu pasākumu ieviešanas (atbilstoši to saturam). Netiek vērtēts jūras telpiskā plānojuma vai jaunu AJT izveidošanas efekts kopumā, bet tikai papildus efekts, kas veidojas no papildus informācijas izstrādes un iekļaušanas atjaunotajā telpiskajā plānojumā un AJT apsaimniekošanas plānā, nodrošinot efektīvāku jūras bentisko biotopu aizsardzību. Līdzīgs iemesls zemajam efektivitātes vērtējumam (tiek vērtēts tikai papildus efekts atbilstoši pasākuma saturam) ir arī pasākumiem saistībā ar D10 (PP27 un PP29). Savukārt zemais efekts pasākumam saistībā ar nacionālo regulējumu aizliegumam apzinātai balonu masveida izlaišanai gaisā zemā efektivitāte skaidrojama ar pasākuma ietekmētā atkritumu veida (balonu atlikumu atkritumi) mazo īpatsvaru kopējā piekrastes atkritumu apjomā. Taču šis

efektivitātes vērtējums neatspoguļo šī atkritumu veida augsto negatīvo ietekmi uz vidi. Vienlaikus, visiem šiem pasākumiem ir arī ļoti zemas izmaksas, tādēļ novērtētā izmaksu-efektivitāte ir vidēja.

3.4.tabula. Papildu pasākumu izmaksu-efektivitātes līmenis.

Papildu pasākumi	D	Efektivitāte		Izmaksas		Izmaksu-efektivitāte	
		vidēja	ļoti augsta	zemas	vidējas	augsta	ļoti augsta
JVM1 PP1 Nacionālais jūras biotopu atjaunošanas plāns	D1	vidēja	ļoti augsta	zemas	vidējas	augsta	ļoti augsta
JVM1 PP2 Izstrādāt AJT DAP kvantitatīvus mērķus un efektīvus pasākumus	D1	ļoti zema		zemas	vidējas	vidēja	
JVM1 PP3 Nacionālā metodoloģija AJT tīkla efektivitātes novērtēšanai	D1	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP4 Ligzdojošo putnu aizsardzībai noteikt rekreācijas aktivitāšu ierobežojumus ligzdošanai nozīmīgās vietās un periodā	D1	ļoti augsta		zemas	vidējas	ļoti augsta	
JVM1 PP5 Izstrādāt un īstenot sugu aizsardzības plānu piekrastē ligzdojošām putnu sugām	D1	ļoti augsta		zemas	vidējas	ļoti augsta	
JVM1 PP6 Informācija atjaunotajam nacionālajam jūras telpiskajam plānojumam (bentiskajiem biotopiem)	D1	ļoti zema		zemas	vidējas	vidēja	
JVM1 PP6 Informācija atjaunotajam piekrastes infrastruktūras tematiskajam plānojumam un jūras telpiskajam plānojumam (jūras putniem)	D1	augsta		zemas	vidējas	ļoti augsta	
JVM1 PP7 Īstenot izpēti monitoringu informācijas nodrošināšanai papildus indikatoriem (jūras putniem)	D1	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP8 Starptautiskā informācijas apmaiņa un koordinācija (jūras putniem)	D1	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP9 Īstenoto roņu aizsardzības pasākumu efektivitātes novērtējums	D1	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP10 Uzlabot informācijas bāzi par jūras ekosistēmas pakalpojumiem un informācijas publisko pieejamību politikas izstrādei	D1	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP11 Kuģu un atpūtas laivu korpusu bioloģiskā apauguma apsaimniekošanas normatīvais regulējums un pasākumi	D2	vidēja		zemas	vidējas	vidēja	
JVM1 PP12 Apaļā jūrasgrunduļa populācijas ierobežošanas pasākumi	D2	vidēja	ļoti augsta	zemas	vidējas	augsta	ļoti augsta
JVM1 PP13 Informācijas apmaiņa jūras reģionā (svešajām sugām)	D2	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM1 PP14 Turpināt izpēti par jūras svešo sugu izplatības tendencēm un ietekmēm	D2	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM3 PP15 Nacionālais aprēķins biogēnu slodzes samazinājumam uz piekrastes ūdeņiem no atjaunoto UBAP (2022-2027) pasākumiem	D5	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM3 PP16 Novērtējumi un pasākumu izstrāde slodzei uz upēm un jūru ar biogēniem, bīstamām vielām un mikro-plastiku no lietusūdeņu kanalizācijas ūdeņiem un pārplūdēm (rēķinot atsevišķi katram piesārņotāju veidam)	D5, D8, D10	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM3 PP17 Nacionālās informācijas sniegšana HELCOM slodžu ietekmes novērtējumiem biogēnu slodzei un ietekmei no kravas kuģu notekūdeņiem, kravu atliekām un kuģu tehniskajiem ūdeņiem	D5	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	
JVM3 PP18 Izvērtējums nepieciešamībai pēc uzlabojumiem Latvijas ostās attiecībā uz mēslojuma pārkraušanu un uzglabāšanu	D5	nav efekta		zemas	vidējas	(nav efekta)	

Papildu pasākumi	D	Efektivitāte		Izmaksas		Izmaksu-efektivitāte	
JVM5 PP19 Īstenot iedzīvotāju informēšanas un izglītošanas pasākumus	D8	zema	vidēja	zemas		vidēja	
JVM5 PP20 Veikt izpēti un, ja nepieciešams, izstrādāt LJVS robežvērtības bīstamām vielām jūras sedimentos	D8	nav efekta		zemas		(nav efekta)	
JVM5 PP21 Izvērtējums esošajam regulējumam ostu padziļināšanai, izņemtās grunts izvietošanai un darbībām ar piesārņotu grunti	D8	zema	vidēja	zemas		vidēja	
JVM5 PP22 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu kuģu remontam un korpusu apkopei TBT piesārņojuma novēršanai	D8	zema		zemas	vidējas	vidēja	zema
JVM5 PP23 Veicināt TBT nesaturošu pret-apauguma krāsu izmantošanu uz atpūtas kuģiem/laivām	D8	zema		zemas		vidēja	
JVM5 PP24 Uzlabot informāciju un tās pieejamību par piesārņojumu ar bīstamajām vielām no piesārņotām vietām un atkritumu izgāztuvēm	D8	nav efekta		nav novērtētas		nav efekta	
JVM5 PP25 Veikt izpēti par slodzi un iespējamiem papildus pasākumiem, lai novērstu bīstamo vielu noteci un izplatību no augsne un sedimentos uzkrātā piesārņojuma un atkritumu apglabāšanas	D8	nav efekta		vidējas		nav efekta	
JVM5 PP26 Veicināt rūpniecībā, enerģētikas nozarē, jūras transporta un infrastruktūras nozarēs izmantoto materiālu un izstrādājumu, kas satur bīstamās vielas, aizvietošanu	D8	zema		zemas	vidējas	vidēja	zema
JVM6 PP27 Izvērtēt nepieciešamību pēc nacionālā regulējuma, lai nodrošinātu efektīvu stimulu pasīvi nozvejoto atkritumu nodošanai ostās	D10	zema		ļoti zemas		vidēja	
JVM6 PP28 Izstrādāt un ieviest nacionālo regulējumu aizliegumam apzinātai balonu masveida izlaišanai gaisā	D10	zema		ļoti zemas		vidēja	
JVM6 PP29 Izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām pasākumu noteikšanai pašvaldību plānošanas/normatīvajos dokumentos	D10	vidēja		ļoti zemas		augsta	
JVM6 PP30 Īstenot pētījumus par cietajiem atkritumiem un mikro-piegružojumu jūras ūdens vidē	D10	nav efekta		zemas		nav efekta	
JVM6 PP31 Īstenot pētījumu, lai izstrādātu analītisku politikas lēmumu atbalsta instrumentu pasākumu novērtēšanai	D10	nav efekta		ļoti zemas		(nav efekta)	

3.4. Novērtējums ieguvumiem no papildu pasākumu ieviešanas un LJVS panākšanas

Nozīmīgākie ieguvumi no pasākumu ieviešanas ir saistīti ar uzlabojumu jūras vides stāvoklī un jūras ekosistēmas nodrošinātajos "ekosistēmas pakalpojumos". Tā kā šādi ieguvumi cilvēku labklājībai nav tirgus preces, tad to monetārai novērtēšanai ir nepieciešami speciāli vides ekonomiskās novērtēšanas pētījumi. Lai novērtētu ieguvumus no pasākumu ieviešanas un LJVS panākšana, ir izmantots novērtējums no pētījuma, kas īstenots projektā "Zināšanu uzlabošana jūras vides stāvokļa jomā" (Nr. 17-00-F06803-000001). Līdzīgi pētījumi ir tikuši īstenoti arī citās Baltijas jūras valstīs (Somijā, Zviedrijā un Vācijā), novērtējot monetārā izteiksmē ieguvumus no LJVS sasniegšanas. 2021.gadā īstenotā nacionālajā pētījumā tika novērtēti ieguvumi no LJVS sasniegšanas Latvijas jūras ūdeņos, aptverot visas jūras vides tēmas Latvijas jūras ūdeņos, kur atbilstoši "riska novērtējuma" rezultātiem sagaidāma neatbilstība LJVS, tajā skaitā, biogēnu ienese un eitrofikācija, bīstamās piesārņojošās vielas, svešo sugu ienākšana un negatīvā ietekme, jūru piesārņojošie atkritumi un jūras bioloģiskās daudzveidības stāvoklis. Dati ir iegūti nacionālā Latvijas iedzīvotāju aptaujā no izlases, kas pēc lieluma un struktūras ir reprezentatīva Latvijas iedzīvotāju kopumam. Tādēļ rezultāti parāda visas Latvijas sabiedrības piešķirto vērtību LJVS sasniegšanai attiecībā uz aptvertajām tēmām.

Šis novērtējums parāda ieguvumus no papildu pasākumu ieviešanas, bet daļēji aptvert arī ieguvumus no esošo politiku plānoto pasākumu ieviešanas. LjVS panākšana būs atkarīga no plānoto pasākumu īstenošanas esošo politiku ietvaros saistībā ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību (tajā skaitā, jaunu AJT noteikšana un dabas apsaimniekošanas plāna izstrāde), biogēnu ieneses samazināšanu (papildu pasākumi Upju baseinu apsaimniekošanas plānos 2022.-2027.gadam), bīstamo vielu piesārņojuma samazināšanu (īpaši, pasākumi Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021.-2028.gadam) un jūru piesārņojošo atkritumu daudzuma samazināšanu (Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.-2028.gadam pasākumi ūdeņu piegružojuma mazināšanai²²). Salīdzinot ieguvumus ar izmaksām, izmaksās papildus būtu jāērēķina arī daļa šo pasākumu izmaksu (uz jūru attiecināmā izmaksu daļa nav novērtēta).

Balstoties uz pētījuma rezultātiem aprēķinātie kopējie nacionālie labklājības ieguvumi iedzīvotājiem attiecībā uz visām vērtētajām jūras vides problēmām ir 16,2 miljoni eiro gadā (13,4-19,1 miljoni eiro 95% ticamības intervāls). Papildus dati no aptaujas par atsevišķo jūras vides problēmu nozīmību norāda, ka šie ieguvumi ir sadalāmi līdzīgi starp visām vērtētajām problēmām, veidojot apmēram 2-3 miljonus eiro ieguvumus gadā no pasākumiem saistībā ar katru jūras vides problēmu. Labklājības ieguvumi no LjVS sasniegšanas saistībā ar bīstamajām piesārņojošām vielām un jūru piesārņojošiem atkritumiem ir nedaudz augstāki par ieguvumiem saistībā ar pārējām vērtētajām jūras vides problēmām. Arī iepriekšējie vides ekonomiskās novērtēšanas pētījumi Latvijā norāda uz ieguvumiem līdzīgā apmērā.

Novērtētās papildu pasākumu izmaksas veido apmēram 0,4 miljoni eiro vidēji gadā. Pat ja izmaksās tiktu iekļautas arī iespējamās papildu pasākumu izmaksas, kas nav kvantificētas, un izmaksas minētajiem esošo politiku plānotajiem pasākumiem (uz jūru attiecināma izmaksu daļa), novērtētie ieguvumi ievērojami pārsniegtu izmaksas. Vienīgi jāatzīmē, ka izmaksas veidosies turpmākos gados, savukārt ieguvumi tālākā nākotnē, kad būs novērojami uzlabojumi jūras vidē pēc pilnīgas pasākumu ieviešanas.

²² Pasākumi, kas ietverti "Atkritumu rašanās novēršanas programmas" daļā "Pasākumi jūras, piekrastes, iekšzemes ūdeņu, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un citu teritoriju piegružojuma mazināšanai".